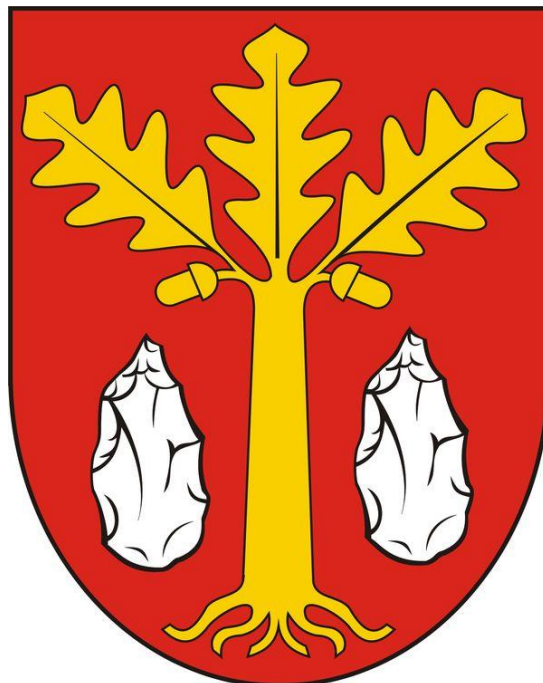

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY
BODZECHÓW
NA LATA
2010 – 2020

BODZECHÓW 2010

1. GMINA BODZECHÓW - PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

WSTĘP

W okresie od uchwalenia poprzedniej strategii rozwoju Gminy Bodzechów w 2000 roku do chwili obecnej bardzo dynamicznie zmieniały się głównie uwarunkowania zewnętrzne (europejskie i krajowe) rozwoju regionu. W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej województwo Świętokrzyskie, a w tym Gmina Bodzechów stało się pełnoprawnym regionem europejskim, co otworzyło nowe perspektywy realizacji strategicznych celów rozwojowych. Świętokrzyskie należące do grupy 5 najuboższych regionów Polski, a zarazem Unii Europejskiej, rzeczywistych szans na rozwój upatruje w realizacji unijnej polityki spójności i celów nakreślonych w zaktualizowanej Strategii Lizbońskiej. Ważnymi przesłankami aktualizacji strategii jest konieczność dostosowania modelu programowania do nowej formuły planowania działań wspieranych z funduszy UE, konieczność zintegrowania polityk sektorowych na poziomie regionalnym oraz uwzględnienia problemów międzyregionalnych. Wywołuje to potrzebę analizy spójności dokumentu strategii z wszystkimi istotnymi uwarunkowaniami oraz podjęcia ewentualnych działań korygujących.

W ostatnich latach polska gospodarka ulega procesom ciągłych przeobrażeń we wszystkich jej dziedzinach. Procesy te odnoszą się także do polskiego rolnictwa oraz obejmują swym zasięgiem całą strefę funkcjonowania obszarów wiejskich. Transformacja ustrojowa zainicjowana w Polsce na początku lat dziewięćdziesiątych postawiła wieś i rolnictwo wobec bezprecedensowych w naszej historii przemian. Wynikają one z konieczności restrukturyzacji tego sektora jak również perspektywy integracji Polski z Unią Europejską.

W tej gałęzi gospodarki przejście od gospodarki nakazowo-rozdziałczej do wolnorynkowej w sposób szczególnie wpłynęło na pogorszenie się warunków prowadzenia produkcji rolnej a tym samym i warunków życia ludności wiejskiej.

Rolnictwo polskie i polska wieś stały dziś także "przechowalnią" nadwyżki siły roboczej zarówno w postaci bezrobocia jawnego jak też ukrytego. Istnieje zatem konieczność poszukiwania alternatywnych źródeł dochodów dla przeludnionej świętokrzyskiej wsi.

Rolnictwo, jako dotychczas podstawowy dział gospodarki na obszarach wiejskich nie jest w stanie zapewnić godnego poziomu dochodów ludności ze względu na małą skalę produkcji, przestarzałe struktury organizacyjno-produkcyjne oraz wysokie przeludnienie agrarne. Bardzo

ograniczone możliwości przyjęcia ludności ze wsi do miast wynikające z bezrobocia, potrzeba restrukturyzacji społeczno-gospodarczej miast jak również trudności mieszkaniowe stwarzają bezwzględną konieczność znalezienia dla ludności wsi zajęć pozarolniczych, ale głównie na obszarach wiejskich.

A zatem, te chociażby czynniki stanowią wyzwanie dla lokalnych władz samorządowych w zakresie nowego sposobu planowania rozwoju gminy Bodzechów. Niniejsze opracowanie pod nazwą „Strategia rozwoju gminy Bodzechów” stanowi próbę odpowiedzi na postawione problemy.

Opracowana "Strategia Rozwoju Gminy Bodzechów" ma na celu ocenę rezerw i możliwości jakie sobą przedstawia gmina, zaproponowanie odpowiednich dla niej kierunków rozwoju oraz wskazanie praktycznych sposobów aktywizacji społeczno-gospodarczej.

Budując strategię rozwoju gminy postawiono sobie następujące cele:

- podnoszenie poziomu życia mieszkańców,
- znalezienie rozwiązań umożliwiających wzrost gospodarczy gminy,
- przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia oraz niwelowanie już istniejącego,
- tworzenie warunków do powstania alternatywnych, pozarolniczych źródeł dochodów dla mieszkańców wsi,
- tworzenie warunków służących zachęcaniu biznesmenów z zewnątrz do inwestowania na terenie gminy,
- promocja gminy.

Sukces w realizacji postawionych celów rozwoju gminy zależy będzie od aktywności i umiejętności współdziałania lokalnej społeczności. Integracja mieszkańców gminy wokół wspólnych celów jest warunkiem ożywienia gospodarczego terenów wiejskich. Nawet najlepszy plan rozwoju gminy nie zostanie zrealizowany jeśli w decyzjach dotyczących spraw lokalnych nie będą aktywnie uczestniczyć mieszkańcy.

A zatem reasumując należy stwierdzić, że osiągnięcie wspólnie wypracowanych celów i zadań wymagać będzie od lokalnych władz samorządowych, jak również samych mieszkańców gminy Bodzechów ogromnego wysiłku i zaangażowania.

2. PODSTAWY FORMALNO-PRAWNE

W pracach nad Strategią Rozwoju Gminy uczestniczyła kilkunastoosobowa grupa osób z Urzędu Gminy Bodzechów.

Niniejsze opracowanie realizowane było w dwóch etapach:

- ETAP I - Baza poznawcza i diagnoza stanu.

- ETAP II - Projekt.

Uzyskane w trakcie I etapu dane inwentaryzacyjno - analityczne i studialne, pogłębione analizą i wnioskami stanowiły podstawę do opracowania projektu, którego zadaniem było nie tylko przedstawienie wizji gminy, lecz również sformułowanie zasad jej stopniowego przekształcenia w kierunku stworzenia wydajnego i konkurencyjnego środowiska.

W celu jak najszerszego uspołecznienia budowanej strategii rozwoju gminy, przeprowadzono spotkania z mieszkańcami Gminy Bodzechów. Dotyczyły one żywotnych interesów mieszkańców, a uczestniczyły w nich zarówno osoby młode jak i starsze, posiadające różne wykształcenie, wykonujący różne zawody. Bogaty materiał informacyjny, stanowiący niezwykle ważny element w formułowaniu celów strategicznych i operacyjnych rozwoju gminy publikujemy w jednym z rozdziałów strategii.

3. POŁOŻENIE GMINY

Gmina Bodzechów powstała 1 stycznia 1973 roku, a siedzibą Urzędu Gminy jest Ostrowiec Świętokrzyski. Gmina położona jest w północno-wschodniej części województwa świętokrzyskiego w powiecie ostrowieckim okalając miasto Ostrowiec Świętokrzyski z wyjątkiem północno-zachodniej części miasta sąsiadując:

- od zachodu i północnego zachodu z gminą Kunów,
- od północy z gminą Sienno, która należy do województwa mazowieckiego,
- od południowego zachodu z gminą Waśniów,
- od południa częściowo z gminami: Waśniów, Sadowie i Ćmielów.
- od wschodu z gminą Ćmielów, od północnego wschodu z gminą Bałtów.

Powierzchnia gminy wynosi 122,28 km² i zamieszkuje ją w 27 sołectwach blisko 14 tysięcy mieszkańców, a największe powierzchniowo sołectwa to Sudół i Bodzechów.

Historyczne zapiski o Bodzechowie pojawiają się w XIII i XIV wieku. Przez obszar gminy przebiegała droga z Krakowa do Lublina i Wilna. Wieś Bodzechów należała do dóbr Jacka Małachowskiego Kanclerza Wielkiego Koronnego, później do Kotowskiego, a od 1913 roku do Edwarda Jankowskiego. Już w XIX wieku istniało na tym terenie 5 fabryk, wielkie piece oraz wytwórnia alkoholu. Mieszkańcy tych ziem zajmowali się w przeszłości wyrobem narzędzi kamiennych z krzemienia wydobywanego w Krzemionkach Opatowskich, położonych w północnej części gminy, 8 km od Ostrowca Świętokrzyskiego.

Na terenie gminy jest wiele zabytków historycznych, takich jak:

- zespół kościoła parafialnego z XVIII wieku i cmentarz grzebalny z XIX wieku w Szewnie,
- szkoła murowana z 1924 roku w Chmielowie,
- kościół murowany z XVIII wieku w Mychowie,
- kościół drewniany w Sarnówku Dużym,
- drewniany kościół z XVIII wieku w Bodzechowie,

- wiatrak holenderski z połowy XIX wieku - własność Muzeum Wsi Kieleckiej,
- liczne miejsca pamięci narodowej.

Gmina leży w powiecie, który jest na drugim miejscu w województwie świętokrzyskim pod względem potencjału przemysłowego, ludnościowego, intelektualnego i kulturowego.

Miasto Ostrowiec Świętokrzyski, z którym graniczy gmina, wywierało i wywiera bardzo duży wpływ na jej rozwój. Zapewnia dla wielu mieszkańców miejsca pracy i nauki oraz jest głównym miejscem zaopatrzenia ludności, a także zbytu płodów rolnych. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania można powiedzieć, że gmina ma charakter podmiejski.

Ze względu na jakość gleb gmina ma z kolei charakter rolniczy. W jej południowo-wschodniej części występują gleby dobre i bardzo dobre kompleksu pszenno-buraczanego. Jest to obszar o rzeźbie pagórkowatej z licznymi wąwozami erozyjnymi. W części północno-wschodniej występują gleby słabsze o kompleksie żytnio-ziemniaczanym.

Gmina ma dobre połączenie komunikacyjne z innymi ośrodkami jak Skarżysko-Kamienna, Sandomierz, Ożarów, Kielce, Lublin, Warszawa. Najważniejsze arterie komunikacyjne przebiegające przez teren gminy stanowią:

- droga krajowa Nr 9 Radom - Rzeszów
- droga wojewódzka Nr 751 Suchedniów - Ostrowiec
- droga wojewódzka Nr 755 Ostrowiec - Zawichost
- droga wojewódzka Nr 754 Ostrowiec - Bałtów

Podmiejsko-rolniczy charakter gminy stwarza znaczne możliwości rozwojowe dla jej mieszkańców.

W skład gminy Bodzechów wchodzi 27 sołectw (Bodzechów, Broniszowice, Chmielów, Denkówek, Goździelin, Gromadzice, Jędrzejowice, Jędrzejów, Kosowice, Magonie, Miłków, Mirkowice, Mychów, Mychów Kolonia, Nowa Dębowa Wola, Podszkodzie, Przyborów, Romanów, Sarnówek Duży, Sarnówek Mały, Stara Dębowa Wola, Sudół, Szewna, Szwarszowice, Szyby, Świrna i Wólka Bodzechowska).

Z powierzchni 12228 ha (stan na 01.12.2007 r):

- ca' 7622 ha stanowią użytki rolne:
- grunty orne ca' 6637 ha (w tym: klas I-III 3881 ha, klas IV-VI 2753 ha)
- sady ca' 250 ha,
- trwałe użytki zielone ca' 735 ha
- ca' 3457 ha stanowią lasy (w tym lasy ochronne - 1926 ha, lasy prywatne 1000 ha),
- ca' 1076 ha to pozostałe tereny

4. SFERA SPOŁECZNA

Diagnoza stanu.

1. Ludność.

Według stanu na 31 grudnia 2009 roku ludność gminy Bodzechów liczyła 13 849 osób. Na przestrzeni ostatnich 4 lat liczba ludności zwiększyła się o 161 osób. Jeżeli powyższa tendencja zostanie utrzymana już wkrótce Gmina Bodzechów przekroczy 14 tysięcy mieszkańców. Obecnie gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi 113 osób. Jest to o 7 osób więcej niż w województwie świętokrzyskim i o 75 mniej niż w powiecie ostrowieckim (jednak tu wskaźnik zawyża gęstość zaludnienia w mieście Ostrowcu Św.).

Na 100 mężczyzn w gminie przypada 106,2 kobiet, a w ogólnej populacji kobiety stanowią 51,5%. Wynik ten niemal pokrywa się z danymi z całego województwa świętokrzyskiego i powiatu ostrowieckiego.

Ludność gminy zamieszkuje w 27 sołectwach, przy czym w 2 wsiach mieszka poniżej 100 osób, w 6 wsiach od 100 do 300 osób, w 17 powyżej 300 osób oraz w 2 wsiach powyżej 1600 osób - sam Bodzechów liczy 1684 mieszkańców, natomiast sołectwo Szewna - 2250 osób. W skali powiatu gmina Bodzechów lokuje się na drugim miejscu po Ostrowcu Świętokrzyskim - uwzględniając takie parametry jak: powierzchnia, liczba mieszkańców, ilość bezrobotnych.

Ludność w gminie Bodzechów na tle województwa i powiatu ostrowieckiego

Wyszczególnienie	Pow. km ²	Sołectwa	Miejscowości	Ludność			Ilość kobiet na 100 mężczyzn
				Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	
gmina Bodzechów	122,28	27	27	13849	6717	7132	106,2
Województwo świętokrzyskie	11710,20	2542	2573	1273550	621 433	654 117	105,2
Powiat ostrowiecki	616,33	84	87	116 179	55 613	60 566	108,9

Strukturę wieku ludności oraz zmiany w tym zakresie przedstawia poniższa tabela

Struktura wieku ludności

(stan na 31.12.2009 rok)

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	Gmina Bodzechów
Ogółem	%	100,0
- w wieku przedprodukcyjnym 0 – 17 lat	%	18,75
- w wieku produkcyjnym M; 18 – 64 lat K; 18 – 59 lat	%	63,7
- w wieku poprodukcyjnym M; > 65 lat K; > 60 lat	%	17,55

Struktura wiekowa ludności gminy Bodzechów w ostatnim dziesięcioleciu uległa znacznej zmianie. W 1998 roku charakteryzowała się wysokim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym i na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 71,6 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Obecnie stosunek ten się zmienił i na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 57 osób w wieku nieprodukcyjnym.

Analizując ruch naturalny ludności należy stwierdzić, że zwiększa się liczba urodzeń, a zmniejsza liczba zgonów. Mimo to w ostatnich latach notowany jest ujemny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców, choć w minionym roku wyniósł on już tylko -0,65.

Ruch naturalny ludności

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Urodzenia na 1000 mieszkańców	Zgony na 1000 mieszkańców	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców
2005	122	158	-36	8,91	11,54	-2,6
2009	137	146	-9	9,89	10,54	-0,65

Migracje ludności są jednym z elementów wpływających na liczbę i strukturę ludności w gminie.

Migracje wewnętrzne w regionie świętokrzyskim cechuje stały spadek liczby migrujących.

Nie dotyczy to jednak naszej Gminy. Saldo migracji w gminie Bodzechów w 2009 roku było dodatnie i wyniosło 145 osób.

Migracje ludności w 2009 roku

Powiat - Gmina	Zameldowania	Wymeldowania	Saldo migracji stałej
Gmina Bodzechów	259	114	145

Liczba zawieranych małżeństw jest zbliżona w poszczególnych latach i wynosi:

Rok:

- 2005 - 118

- 2006 - 104

- 2007 - 134

- 2008 - 152

- 2009 – 123

BEZROBOCIE

Analizując strukturę zatrudnienia należy stwierdzić, że więcej pracujących jest kobiet niż mężczyzn. Najwięcej osób zatrudnionych jest w oświacie, przemyśle i handlu. Dokonujące się w minionej dekadzie przekształcenia spowodowały wzrost pracujących w sektorze prywatnym.

Po 1990 roku bezrobocie stało się jednym z głównych problemów gospodarczych i społecznych gmin. W 2009 roku w porównaniu do 2006 roku liczba bezrobotnych w gminie zmniejszyła się o 133 osoby.

Bezrobocie w gminie Bodzechów na koniec grudnia każdego roku*

L P	Rok	Liczba mieszkańców	Bezrobotni								poszukuj. pracy	
			R-m	kobiety	do 25 lat	pow. 50 lat	Długo- trwale	Niepelno- sprawni	z zasilkie m	bez kwalifikacj i	ogółem	Niepelno- sprawni
1	2006	13 698	1301	690	252	229	864	59	220	395	24	8
2	2007	13 745	1112	649	211	221	765	54	161	392	15	7
3	2008	13 801	889	470	131	187	536	73	172	287	b.d.	8
4	2009	13849	1168	603	233	207	577	97	287	316	b.d.	6

(*) – wg danych PUP Ostrowiec

Podjęcia zatrudnienia przez bezrobotnych w gminie Bodzechów na koniec grudnia*

Lp	Rok	Podjęcie zatrudnienia								szkolenia	Prace społecznie użyteczne
		R-m	kobiety	Finansowane z FP		Staże	Przygotowanie -nie zaw. w miejscu pracy	w ramach ref. kosztów utworz. doposażenia	Środki na podjęcie dz. Gospodar-czej		
				PI	RP						
1	2006	689	264	172	15	91	5	12	30	40	101
2	2007	655	276	79	3	123	7	27	42	44	5
3	2008	593	276	76	9	146	13	30	37	41	4
4	2009	542	229	79	11	163	1	36	34	53	7

(*) – wg danych PUP Ostrowiec

Stopa bezrobocia na koniec grudnia*

Lp.	Obszar	%			
		2006	2007	2008	2009
1	Gmina Bodzechów	15,1	12,8	10,1	13,25
2	Powiat ostrowiecki	22,7	18,8	15,9	19,0
3	Województwo Świętokrzyskie	b.d.	14,6	13,3	14,1
4	Polska	b.d.	11,2	9,1	11,4

(*) – wg danych PUP Ostrowiec

Z powyższych danych wynika, że stopa bezrobocia na terenie Gminy Bodzechów jest niższa niż na terenie powiatu ostrowieckiego i w województwie świętokrzyskim, jednak większa od tej zarejestrowanej na poziomie krajowym. Do 2008 roku obserwowano stopniowy spadek stopy bezrobocia. Niestety kryzys gospodarczy spowodował wzrost stopy bezrobocia w 2009 roku.

2. Infrastruktura społeczna.

1. Oświata.

Zgodnie z art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. 2001 Nr 142 poz. 1591 z późniejszymi zmianami) do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, między innymi zadania własne obejmujące sprawy edukacji publicznej. Zadania związane z edukacją są dość obszerne i pochłaniają znaczne środki budżetowe. Edukacja na terenie gminy Bodzechów rozwija się poprzez prowadzenie racjonalnej polityki oświatowej wyznaczając jednocześnie zadania zarówno podmiotom odpowiedzialnym za tworzenie infrastruktury, jak też odpowiedzialnym za poziom i efektywność kształcenia. Strategia rozwoju edukacji zakłada realizację sformułowanych celów strategicznych , poprzez wdrożenie konkretnych działań.

Realizacja strategii rozwoju, zakłada korzystanie ze środków publicznych wewnętrznych i zewnętrznych, w tym z dostępnych środków Unii Europejskiej.

Na terenie Gminy Bodzechów funkcjonuje 3 przedszkola, 6 szkół podstawowych i 2 gimnazja. Łącznie nauczaniem w roku szkolnym 2009/2010 objętych było **1568** uczniów. Liczba ta rokrocznie się zwiększa. W roku szkolnym 2008/09 do szkół na terenie Bodzechów uczęszczało **1525** uczniów.

Liczbę uczniów w poszczególnych szkołach w roku szkolnym 2009/10 obrazuje poniższa

SZKOŁA	Przed szkole	Zerówka	KL. I	KL. II	KL. III	KL. IV	KL. V	KL. VI	Razem KL. I -VI
PSP SZEWNA	47	38	49	53	44	58	44	47	295
PSP MIŁKÓW	-	19	10	11	7	7	10	15	60
PSP SZWARSZOWICE	-	21	9	16	9	11	10	11	66
PSP SARNÓWEK	16	13	14	9	12	15	11	11	72
PSP BODZECHÓW	60	22	40	33	29	40	38	43	223
PSP CHMIELÓW	-	25	12	14	18	16	14	19	94
RAZEM	123	138	134	136	119	147	127	146	810
	261								

tabela:

GIMNAZJA

SZKOŁA	KL. I	KL. II	KL. III	RAZEM
PG BODZECHÓW	53	48	71	172
PG SZEWNA	110	115	100	325
RAZEM	164	163	171	497

W placówkach oświatowych na terenie gminy Bodzechów zatrudnionych jest łącznie **196** nauczycieli. Poniższa tabela obrazuje zatrudnienie nauczycieli na poszczególnych stopniach awansu zawodowego w roku szkolnym 2009/10.

Nauczyciele zatrudnieni w szkołach na terenie Gminy Bodzechów	stopień awansu		ogółem	bez stopnia	stażysta	kontraktowy	mianowany	dyplomowany
	Zatrudnieni w pełnym wymiarze		134	0	5	29	26	74
	zatrudnieni w niepełnym wymiarze	Liczba	62	1	8	21	16	16
		W tym etatu	31,11	0,63	3,78	13,50	7,39	5,81
	Razem etaty		165,11	0,63	8,78	42,5	33,39	79,81

Gmina Bodzechów stale poszerza i inwestuje w polepszenie oferty edukacyjnej dla swoich mieszkańców. W roku 2009 gmina rozpoczęła inwestycję pn: „**Rozbudow i modernizacja bazy oświatowej na terenie gminy Bodzechów**”. W ramach tej inwestycji rozbudowane zostaną trzy placówki szkolne tj: ZSP w Szewnie, PSP w Sarnówku oraz PG w Bodzechowie. W roku 2010 w Zespole Szkół Publicznych w Sarnówku modernizacja i rozbudowa szkoły podstawowej zostały zakończone. Dobudowa bloku żywieniowego i przedszkola zostanie zakończona w roku 2011. W Zespole Szkół Publicznych w Szewnie w 2010 r. zakończono budowę 10 sal lekcyjnych, biblioteki i czyteln. Blok żywieniowy oraz parter szkoły dostosowane zostaną do potrzeb przedszkola w kolejnych latach. W Publicznym Gimnazjum

w Bodzechowie w roku 2010 oddano do użytku 5 sal lekcyjnych oraz niepełno metrażową halę sportową. Planuje się w kolejnych latach rozbudowę Publicznej Szkoły Podstawowej w Bodzechowie, remont Sali gimnastycznej w PSP Chmielów oraz PSP Szewna.

Oprócz bazy technicznej dbamy również o zwiększenie oferty edukacyjnej. Aby uczniowie nie mieli trudności w porozumiewaniu się na terytorium Unii Europejskiej do gimnazjów wprowadzony został dodatkowy język – niemiecki oraz rosyjski. Ponadto w szkołach podstawowych od 1 klasy wprowadzona została dodatkowa godzina zajęć z języka angielskiego. Gmina Bodzechów zapewnia uczniom kompleksowy dojazd do szkół. Usługi świadczą gimbusy oraz autobusy komunikacji miejskiej, w których zawsze jeździ opiekun. Wszyscy uczniowie mają zapewniony transport do szkoły i ze szkoły jednak zachodzi pilna potrzeba zakupu dodatkowego autobusu gdyż liczba dzieci dowożonych rokrocznie wzrasta. W roku szkolnym 2009/10 z dowozów skorzystało **543** uczniów.

Stale dbamy o podwyższenie umiejętności kadry nauczycielskiej. Coraz więcej nauczycieli posiada stopień nauczyciela dyplomowanego. Przynosi to wymierne efekty w postaci bardzo dobrych wyników osiąganych przez uczniów z terenu gminy. W roku szkolnym 2009/10 wyższy stopień awansu zawodowego uzyskało **16** nauczycieli w tym **7** nauczycieli uzyskało stopień awansu na nauczyciela mianowanego nadany przez Wójta Gminy Bodzechów.

Placówki edukacyjne na terenie gminy są w pełni wyposażone w nowoczesny sprzęt edukacyjny. Każda szkoła posiada w pełni wyposażoną pracownię komputerową. Do wszystkich szkół zapewniony jest dostęp do Internetu. W celu odpowiedniego wykorzystania przez nauczycieli posiadanej bazy komputerowej planowane są w najbliższych latach szkolenia mające na celu wzrost kompetencji metodycznych i merytorycznych nauczycieli w zakresie wykorzystywania w ich pracy technologii informacyjnej i komunikacyjnej oraz wskazania możliwości i sposobów prowadzenia zajęć dydaktycznych z zastosowaniem platformy e-learningowej. Fachowa kadra i bardzo dobra infrastruktura techniczna i edukacyjna sprawia, iż coraz więcej uczniów z pobliskiego Ostrowca Św. decyduje się na kontynuowanie nauki zarówno w szkołach podstawowych jak i w gimnazjach.

W celu poprawy zdrowia i sprawności fizycznej dzieci młodzieży na terenie całej Gminy konieczna jest konserwacja nawierzchni boisk przy wszystkich obiektach szkolnych, wyposażenie ich w urządzenia sportowe. Młodzież kończąca edukację na terenie Gminy Bodzechów ma szansę kontynuować naukę w sąsiadującej gminie Ostrowiec Św., która

posiada bogatą ofertę szkół ponadgimnazjalnych. Ponadto na jej terenie istnieje uczelnia wyższa – Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości, gdzie młodzi mieszkańcy Gminy mogą uzyskać wyższe wykształcenie bez konieczności opuszczania terytorium Gminy.

Kierunki strategiczne:

- dalsze polepszanie oferty edukacyjnych w szkołach gminy Bodzechów,
- stałe poprawianie warunków technicznych w placówkach edukacyjnych
- wykorzystywanie istniejącej bazy oraz jej rozbudowa celem realizacji zaplanowanych działań,
- podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej,
- podejmowanie działań aktywizujących i podnoszących świadomość rodziców i środowiska lokalnego.

W celu realizacji przyjętych kierunków, gmina opracowała kompleksowy projekt dotyczący modernizacji bazy oświatowej na terenie gminy w oparciu o środki finansowe ze Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego .

2. Ochrona zdrowia.

Uchwałą Rady Powiatu Ostrowieckiego Nr VII/82/99 z dnia 2 września 1999 roku powołany został Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Bodzechowie.

Siedzibą Zakładu jest Ośrodek Zdrowia w Bodzechowie, któremu podlegają:

- Ośrodek Zdrowia w Szewnie,
- Ośrodek Zdrowia w Sarnówku,
- Ośrodek Zdrowia w Bodzechowie.

W SPZPOZ zatrudnionych jest 7 lekarzy: 2 pediatrów, 4 internistów (w tym 1 lekarz rodzinny), 1 ginekolog oraz 7 pielęgniarek i jedna położna.

Ponadto SPZPOZ współpracuje z gabinetami stomatologicznymi i rehabilitacyjnymi w Bodzechowie oraz Szewnie.

Po analizie sytuacji organizacyjnej i finansowej SPZPOZ w Bodzechowie nie ulega wątpliwości, że konieczne są zmiany w strukturze i codziennym funkcjonowaniu placówki. Należy zapewnić jej płynność finansową oraz taką dostępność i jakość usług medycznych która będzie źródłem zadowolenia pacjentów.

Liczba pacjentów, która zadeklarowała chęć korzystania z opieki zakładu sięga niespełna 6900, przy liczbie mieszkańców gminy ok. 14000, co nawet przy uwzględnieniu, że część pacjentów z powodu lokalizacji miejsca zamieszkania (np. Magonie, Sudół) wybiera POZ w Ostrowcu Św. jest wielkością małą.

Konieczne jest przeprowadzenie rozsądnej restrukturyzacji placówki. Sugerowane jest przeprowadzenie następujących działań:

- komputeryzacja Ośrodków Zdrowia w Szewnie i Sarnówku mająca na celu m.in. śledzenie na bieżąco ewidencji pacjentów i wychwytywanie nie zapisanych w placówce. Często są to pacjenci nieświadomi tego, że trzeba dokonać zapisu, bądź nie dokonał się on w wyniku drobnych pomyłek w dokumentach przesyłanych do NFZ, lub w wyniku błędów w centrali NFZ.
- W celu zdobycia zaufania pacjentów oraz poprawienia zadowolenia z usług placówki należy zwiększyć liczbę wizyt domowych, stałego pogłębiania wiedzy personelu, uruchomienie w godzinach, gdy placówki są już zamknięte telefonu kontaktowego, by

można było w ten sposób umówić np. wizytę domową, spotkanie w najbliższym Ośrodku Zdrowia, bądź udzielić porady przez telefon i umówić się na wizytę w dniu jutrzejszym.

- Wprowadzenie częściowej odpłatności za ponadnormatywne (nie wynikające z kontraktu z NFZ) zabiegi rehabilitacyjne.
- Uruchomienie poradni K
- Wnikliwa analiza wydatków
- Dostosowanie wielkości zatrudnienia w placówkach względem ilości pacjentów według przyjętych norm.

Wszystko to ma służyć temu, by placówka funkcjonowała w sposób sprawny, nowoczesny i co najważniejsze dobrze służąc pacjentom. Tak, by sytuacja finansowa była stabilna i nie utrudniała codziennego funkcjonowania placówki. Należy zastanowić się, czy zakład ma funkcjonować posiadając dotychczasową osobowość prawną (tj. Samodzielny Publiczny Zakład POZ), czy też zmienić jej formę na niepubliczną, dającą większą elastyczność finansową (m.in. kredyty, inwestycje). Podobne rozwiązanie z dobrym skutkiem przyjęło już wiele placówek z Ostrowca Św. i okolic.

Na terenie gminy istnieją 3 ośrodki zdrowia w Bodzechowie, Szewnie oraz w Sarnówku Dużym. Budynki te są własnością gminy. Największą grupą zadeklarowaną do POZ-u jest druga grupa wiekowa obejmująca mieszkańców w wieku 7 - 64 lat. Najczęściej leczonymi schorzeniami są choroby układu krążenia i serca, cukrzyca oraz choroby nowotworowe. Zły styl życia, stres, brak pracy w dużej mierze są odpowiedzialne za przyczyny tych chorób.

Tabela schorzeń w poszczególnych latach:

Ośrodki Zdrowia sprawują również opiekę lekarsko-pielęgniacyjną nad dziećmi i młodzieżą w miejscu ich nauczania i wychowania. Opieką objętych jest 6 szkół podstawowych i 2 gimnazja.

Realizowane są obowiązkowe szczepienia ochronne.

Opieka medyczna w szkołach ma charakter zadaniowy tzn. realizowane są zadania zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Zdrowia.

Wykonywane są badania przesiewowe i bilansowe.

Z badań przesiewowych i bilansowych wynika że duży procent dzieci w klasach „0” - „3”

szkoły podstawowej ma wady postawy.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Bodzechów planuje z zakresu ochrony zdrowia przeprowadzenie następujących programów profilaktyki zdrowotnej:

I. Program profilaktyki próchnicznej zębów dla wszystkich uczniów uczęszczających do 6 szkół podstawowych i 2 gimnazjów. Program ten powinien być realizowany przez najbliższe lata ze względu na duży procent próchnicy. U około 60% przebadanych dzieci stwierdza się próchnicę zębów.

II. Program profilaktyka chorób serca i układu krążenia.

Aktualny stan placówek służby zdrowia oraz ilość personelu medycznego i bliskość Ostrowca Świętokrzyskiego pokrywa potrzeby mieszkańców w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Jednak rozległość terenu utrudnia dojazd chorych do tych placówek oraz utrudnione jest prowadzenie wizyt domowych.

Z uwagi na znaczne odległości mieszkańcy wsi Magonie i Sudół korzystają z opieki zdrowotnej świadczonej przez Ośrodek Zdrowia z poza gminy Bodzechów zlokalizowany w Bałtowie.

Cele strategiczne:

- **poprawa sytuacji finansowej służby zdrowia na terenie gminy**
- **poprawa jakości i dostępności usług medycznych**
- **podnoszenie kwalifikacji personelu medycznego**

3. Pomoc społeczna.

Na terenie gminy działa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Głównym celem jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu np.:

- bezdomności
- bezrobocia
- niepełnosprawności
- długotrwałej lub ciężkiej choroby
- alkoholizmu lub narkomanii

Prawo do świadczeń pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, które spełniają kryterium dochodowe według ustawy o pomocy społecznej przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego powodu wymienionego powyżej.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- pracy socjalnej;
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Cele strategiczne:

- **pomoc przy przezwyciężaniu trudności życiowych najbiedniejszym mieszkańcom gminy**

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, która ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnej sytuacji życiowej w jakiej się one znalazły, i których nie są w stanie samodzielnie pokonać wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Pomoc społeczna nie jest nastawiona jednak na samo rozwiązywanie problemów rodzin czy osób, ale na ich wspieranie, które powinno być dostosowane do możliwości danej osoby czy rodziny. Poziom i zakres wsparcia nie powinien być szerszy niż jest to konieczne w danym momencie, tak aby nie ograniczać inwencji własnej osoby do zmiany swojej sytuacji. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, które współpracują w tym zakresie z licznymi organizacjami pozarządowymi.

Osobom zamieszkującym na terenie Gminy Bodzechów pomocy społecznej udziela Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bodzechowie.

Ośrodek realizuje zadania własne i zlecone, wynikające z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku a, także od kilku lat zadania wynikające z innych ustaw m. in.:

- ustawy o świadczeniach rodzinnych
- ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom z powodu:

- ubóstwa
- bezrobocia
- sieroctwa
- bezdomności
- potrzeby ochrony małżeństwa
- niepełnosprawności
- długotrwałej lub ciężkiej choroby
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego
- alkoholizmu
- narkomanii
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego
- zdarzenia losowego
- klęski żywiołowej

Rodziny objęte pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bodzechów w latach 2007-2009

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2007	562	1744
2008	444	1781
2009	508	1801

Świadczenia z pomocy społecznej w latach 2007-2009

	2007			2008			2009		
	Kwota	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Kwota	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Kwota	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
Zadania zlecone (zasiłki stałe, zasiłki celowe na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną)	152 362	42	57	135 498	42	56	171 396	50	65
Zadania własne (zasiłki okresowe, zasiłki celowe, zasiłki rzeczowe)	899 828	489	1738	887 049	425	1757	825 862	484	1775
Domy Pomocy Społecznej	88 898	8	9	149 857	10	10	190 417	12	12

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bodzechowie zajmuje się także wypłatą świadczeń rodzinnych do których zaliczamy:

1. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego.
2. Zasiłek pielęgnacyjny.
3. Świadczenia pielęgnacyjne.
4. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

Kwoty wypłacone na poszczególne świadczenia rodzinne w latach 2007-2009

Rodzaj świadczenia	2007	2008	2009
Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego	2 554 278	2 285 728	2 146 346
Zasiłek pielęgnacyjny	724 302	769 590	925 650
Świadczenia pielęgnacyjne	175 588	175 630	184 206
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	102 000	102 000	140 000

Kolejnym zadaniem, które realizuje GOPS jest wypłata świadczeń alimentacyjnych: zaliczki alimentacyjnej w latach 2005-2008 oraz funduszu alimentacyjnego od 2008 roku do których mają prawo osoby uprawniona do alimentów od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego pochodzącego lub zatwierdzonego przez sąd, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna.

Kwoty wypłacone przez GOPS w Bodzechowie tytułem świadczeń alimentacyjnych w latach 2007-2009

Rok	Zaliczka alimentacyjna	Fundusz alimentacyjny
2007	342 628,21	-
2008	225 132,66	94 915,00
2009	-	448 860,12

Nowym wyzwaniem które pojawiło się przed ośrodkami pomocy społecznej są projekty systemowe w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowane przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Społecznego. Gminny Ośrodek Społecznej w Bodzechowie od 2008r. realizuje projekt pn. „Szansa na przyszłość – Chcę zacząć od nowa” którego celem jest aktywizacja zawodowa i społeczna osób korzystających z pomocy społecznej zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także wzmocnienie potencjału kadrowego ośrodka.

Wartość projektu systemowego „Szansa na przyszłość – Chcę zacząć od nowa” w latach 2008-2010

Rok	Kwota	Liczba beneficjentów ostatecznych
2008	73 123,45	6
2009	198 355,95	14
2010	236 789,00	16

Pomoc społeczna stanowi część systemu zabezpieczenia społecznego spełnia ważne zadanie wspierające i profilaktyczne wobec ludzi znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

4. Kultura.

W sferze społecznej nie można zapominać o tak istotnej kwestii jaką jest kultura.

Placówki kulturalne, w tym świetlice wiejskie

Na terenie gminy znajdują się dwie świetlice wiejskie w Bodzechowie, oraz w Magoniach. Ponadto w Szewnie oraz Bodzechowie funkcjonują dwie biblioteki gminne. W Bodzechowie zlokalizowana jest filia Muzeum poświęconego życiu i twórczości Witolda Gombrowicza. Na Sudole swoją siedzibę ma Muzeum Historyczno – Archeologiczne z Neolityczną Kopalnią Krzemienia „Krzemionki”.

Organizacje pozarządowe o charakterze kulturalnym

Na terenie Gminy funkcjonują Koła Gospodyń Wiejskich w Bodzechowie, Szewnie, Szwarszowicach, Sarnówku, Chmielowie, Magoniach i Jędrzejowicach. W Chmielowie funkcjonuje Stowarzyszenie „Kurhan” a w Szewnie Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Szewny im. ks. Marcina Popiela - Sulima. Ponadto na terenie gminy Bodzechów istnieją Ludowe Zespoły Sportowe w Szewnie, Szwarszowicach, Miłkowie, Gromadzcach, Bodzechowie i Chmielowie.

Zorganizowane grupy przedsięwzięć kulturalnych

Na terenie gminy istnieją dwa kluby 4H o charakterze ekologiczno – kulturalnym „Haliszka” w Chmielowie oraz „Jodełka” w Bodzechowie. Ponadto przy szkole w Bodzechowie istnieje zespół „Bławatki” a przy szkole w Szewnie „Szewnianeczki”.

Imprezy o charakterze kulturalnym

Na terenie gminy głównie w okresie letnim organizowanych jest szereg imprez plenerowych o charakterze kulturalnym. Podczas nich prezentowany jest dorobek kulturalny gminy. Oprócz zaproszonych wykonawców z zewnątrz swoje pieśni prezentują Koła Gospodyń Wiejskich. Sztandarową imprezą jest „Piknik Wielkanocny”, który odbywa się w sobotę przed niedzielą palmową. Oprócz występów artystycznych można wówczas podziwiać prace wykonane zarówno przez kobiety zrzeszone w KGW jak i przez młodzież uczącą się w poszczególnych szkołach. Podczas zajęć szkolnych nauczyciele dbają o to, aby tradycja i kultura naszego regionu nie zaginęła. O ochronę dóbr dziedzictwa i zabytków na terenie gminy dbają dwa stowarzyszenia działające na terenie gminy.

Na terenie gminy pielęgnuje się tradycje ludowe. Placówkami, które od najmłodszych lat oddziaływają na społeczności lokalne są biblioteki i ich księgozbiory. Ważną rolę w wychowaniu i rozwoju nie tylko młodego pokolenia pełnią placówki biblioteczne. Biblioteki działające obecnie na terenie gminy posiadają księgozbiory, które dzięki wsparciu finansowemu władz samorządowych systematycznie powiększają i uaktualniają swoje zasoby. Biblioteki posiadają łącza internetowe. W ostatnim roku ze stanowisk komputerowych zlokalizowanych w placówkach bibliotecznych skorzystało 1732 osoby.

Biblioteki na obszarze gminy - dane 2009 rok

Jednostka terytorialna	Liczba bibliotek	Księgozbiór	Czytelnicy w 2009	Liczba woluminów /100 mieszkańców	Liczba wypożyczeń
Bodzechów	2	45435	1212	334	Na zewnątrz ogółem :31088 w tym: Książek-25068 Czasopism-6020 Na miejscu : książek 5117, czasopism 5887

Innym, bardzo popularnym sposobem pielęgnowania kultury na obszarze gminy są Koła Gospodyń Wiejskich. Kultywują tradycję ludową i uczą o niej młode pokolenia. Koła Gospodyń Wiejskich działają prężnie na naszym terenie organizując czas wolny kobietom na wsi, którego szczególnie dużo jest w okresie zimowym. W czasie spotkań Kół można się nauczyć pożytecznych czynności, które będą przydatne w domu, jak również można rozwijać swoje zainteresowania. Na bazie Kół powstały i funkcjonują zespoły śpiewacze kultywujące lokalną tradycję i odnoszące sukcesy na przeglądach pieśni ludowych.

Życie kulturalne dla swojego rozwoju potrzebuje nie tylko organizacji kulturalnych i zaangażowanych w działalność ludzi, lecz miejsca gdzie ci ludzie mogliby się zbierać. Na terenie gminy takimi miejscami są świetlice i remizy strażackie. Miejsca te zapewniają niezbędną warunki, w których ludzie mogą się zbierać i rozwijać swoje zainteresowania.

Edukacja kulturalna dzieci i młodzieży, integracja środowisk lokalnych oraz promocja regionu realizowana jest poprzez organizowanie różnego rodzaju imprez o charakterze mniej lub bardziej masowym. Na terenie gminy Bodzechów najpopularniejszą imprezą tego typu jest Święto Plonów zwane inaczej dożynkami oraz odbywające się cyklicznie Święto Lasu i Miodu, Święto Pieczonego Ziemniaka oraz Jarmark Wielkanocny.

Cele strategiczne:

- **kultywowanie tradycji ludowych**
- **podnoszenie rangi cyklicznych imprez kulturalnych na terenie gminy**
- **doposażenie placówek kulturalnych**
- **wspieranie działań organizacji pozarządowych o charakterze kulturalnym**
- **korzystanie z dotacji m.in. z programu Leader, wspierających rozwój kultury i tradycji lokalnych**

5. Organizacje społeczne.

Na terenie Gminy coraz aktywniej prowadzą działalność organizacje społeczne. Po latach stagnacji zauważalna jest większa aktywizacja mieszkańców. Bardzo sprawnie działają funkcjonujące w charakterze stowarzyszeń Ochotnicze Straże Pożarne. Druhowie często biorą udział w akcjach ratowniczych nie tylko na terenie Gminy, lecz również powiatu i województwa. Za sprawą Kół Gospodyń Wiejskich odżywają ludowe tradycje i zwyczaje, co pozwala mieć nadzieję, że w przyszłości one nie zaginą. Na terenie Gminy powstało Stowarzyszenie zrzeszające wszystkie Koła Gospodyń na terenie Gminy tj. zlokalizowanych w Bodzechowie, Szewnie, Szwarszowicach, Sarnówku, Chmielowie, Magoniach i Jędrzejowicach. Obecnie panie sięgają po środki zewnętrzne, dzięki którym starają się odtworzyć charakterystyczne dla regionu świętokrzyskiego stroje. Ponadto w Chmielowie funkcjonuje Stowarzyszenie „Kurhan”, a w Szewnie Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Szewny im. ks. Marcina Popiela - Sulima. W Bodzechowie swoją siedzibę ma Stowarzyszenie Oświatowe Wsi Bodzechów "Lisiny Bodzechowskie", zaś w Szewnie Świętokrzyskie Stowarzyszenie Ludzi z Inicjatywą. Ponadto na terenie gminy Bodzechów istnieją Ludowe Zespoły Sportowe w Szewnie, Szwarszowicach, Miłkowie, Gromadnicach, Bodzechowie i Chmielowie. Gmina Bodzechów wchodzi w skład Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Krzemienny Krąg”, w którego skład wchodzi również Gminy z terenu powiatów ostrowieckiego, opatowskiego i lipskiego (woj. mazowieckie).

Działalność organizacji społecznych jest podstawowym wskaźnikiem aktywności społecznej gminy. Organizowanie się społeczności lokalnej do realizacji określonych celów jest przykładem tworzenia struktur typowych dla społeczeństwa obywatelskiego. Na terenie

gminy w okresie lat 90-tych nastąpiło znaczne ograniczenie działalności organizacji społecznych. Obecnie można zaobserwować systematyczną poprawę w tym zakresie. W minionym dziesięcioleciu odrodziły się Koła Gospodyń Wiejskich, które aktywnie uczestniczą w życiu Gminy. Na terenie Gminy powstaje coraz więcej stowarzyszeń, które skupiają aktywnych mieszkańców, chcących zrobić coś dla środowiska w którym żyją.

Jedną z organizacji społecznych, która prowadzi na terenie gminy aktywną działalność jest Ochotnicza Straż Pożarna. W gminie Bodzechów działa 7 terenowych jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w następujących miejscowościach: Bodzechów, Chmielów, Gromadzice, Jędrzejowice, Magonie, Miłków, Świrna.

Na koniec 2009 roku organizacja ta liczyła ponad 200 członków, a najprężniej działające jednostki to OSP Bodzechów i OSP Jędrzejowice, które zostały włączone do Krajowego Systemu Ratownictwa Gaśniczego. Stopień wyposażenia wszystkich jednostek jest dobry, sześć jednostek posiada remizy strażackie, trzy jednostki posiadają pożarnicze wozy bojowe. Przy OSP Bodzechów, Chmielów i Jędrzejowice działają Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze.

6. Gospodarka mieszkaniowa.

Na terenie gminy dominuje zabudowa zagrodowa jednorodzinna przewagą budynków murowanych, które stanowią 75% całości z infrastruktury mieszkaniowej.

5. SAMORZĄD GMINY.

1. Budżet gminy.

Od kilku lat budżet Gminy systematycznie się zwiększa. Ma to związek z m.in. wydatkami na inwestycje własne Gminy.

Rok	Ogólne wydatki w gminie w PLN	Wydatki na inwestycje własne gminy w PLN z budżetu gminy	wydatki na inwestycje własne gminy w stosunku do wydatków ogólnych gminy w %
2005	21 860 071	5 173 324	23,67
2006	24 576 160	4 616 027	18,78
2007	23 902 970	2 142 216	9,35
2008	28 612 984,46	5 490 793,44	19,19
2009	31 000 351,11	4 995 719,51	16,12

Stawki podatków

Podatek	Baltów	Kunów	Ćmielów	Waśniów	Bodzechów	Ostrowiec Św.
Podatek rolny 1ha przeliczeniowy	67	87,50	80	75	75	75
Grunty związane z działalnością gosp.	0,55	0,70	0,70	0,50	0,66	0,61
Grunty pozostałe	0,20	0,16	0,13	0,15	0,16	0,17
Od budynków mieszkalnych za metr	0,05	0,43	0,46	0,50	0,50	0,51
Od budynków pod działalność gosp.	13	15,90	17,60	15	15	18,03
Świadczenia zdrowotne	3	b.d.	3,70	3,70	3,30	4,00
Pozostałe	5	3,31	5,25	4,50	3,03	6,36

Wskaźniki zadłużenia UG

Wskaźniki zadłużenia UG	2007	2008	2009
wysokość rocznej spłaty zadłużenia gminy (max. 15% budżetu gminy)	3,95	2,24	0,95
wysokość zadłużenia gminy w stosunku do budżetu (max. 50%-60%)	4,35	4,61	3,18

Udział inwestycji własnych w wydatkach gminy w latach 2007 - 2010

Rok	2007	2008	2009
Ogólne wydatki w gminie w PLN	22 902 975,51	28 612 984,46	31 000 351,11
Wydatki na inwestycje własne gminy w PLN	2 142 218,27	5 490 793,44	4 995 719,51
wydatki własne w % w stosunku do wydatków ogólnych	9,35	19,19	16,12

Wydatki inwestycyjne w latach 2007-2010 były finansowane z następujących źródeł:

własny budżet Gminy, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Urząd Kultury Fizycznej i Sportu /MSiT, MEN, PFRON, Totalizator Sportowy, budżet państwa, EFRR/ZPORR, Fundusz Ochrony Gruntów, kredyty bankowe, Regionalny Program Operacyjny Województwa, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego, Bank Gospodarstwa Krajowego, PROW, Odnowa Wsi, Leader.

**Wpływy z podatków od osób fizycznych i od osób prawnych
do budżetu gminy w latach 2007 - 2010:**

	<i>wpływy z podatków od osób fizycznych w PLN</i>	<i>wpływy z podatków od osób prawnych w PLN</i>
2007	1 224 622,07	1 584 343,07
2008	1 355 500,16	1 624 942,29
2009	1 594 867,34	1 805 782,13

Na przestrzeni ostatnich trzech lat (2007 - 2009) dochody budżetowe gminy z tytułu podatków wzrosły o 30,2%.

Uchwałą Rady Gminy w Bodzechowie Nr XXIX/5/2009 z dnia 5 lutego 2009 roku uchwalono budżet gminy na rok 2009, w którym po stronie dochodów znalazła się kwota 28.960.000 zł, zaś po stronie wydatków 36.160.000 zł

Planowany deficyt budżetu wynosił 7.200.000 zł i miał być pokryty przychodami pochodzącymi z zaciągniętych kredytów i pożyczek.

Ponadto na 2009 rok zaplanowano następujące przychody i rozchody budżetu gminy:

- przychody – na ogólną kwotę 7.500.000 zł, z czego:
  - 5.900.000 zł stanowiły kredyty
  - 1.600.000 zł stanowiły pożyczki
- rozchody – na ogólną kwotę 300.000 zł, z czego:
  - 300.000 zł stanowiły spłaty kredytów.

Zaplanowany w ten sposób budżet osiągnął równowagę, gdyż planowane dochody i przychody gminy równoważyły się z planowanymi wydatkami i rozchodami gminy.

W ciągu 2009 roku budżet został zwiększony po stronie dochodów o kwotę 2.976.635 zł a po stronie wydatków o kwotę 1.515.187 zł. Równocześnie zmianie uległy planowane przychody budżetu Gminy. Planowane przychody uległy zmniejszeniu o 1.461.448 zł, z czego planowane kredyty i pożyczki zmniejszyły się o 1.936.294 zł, a zwiększyły się przychody z tytułu wolnych środków o kwotę 474.846 zł.

Ogółem na 31 grudnia 2009 roku plan dochodów wyniósł 31.936.635 zł, z czego wykonano 31.461.194,11 zł tj. 98,51 %, a plan wydatków wyniósł 37.675.187 zł, z czego wykonano 31.000.351,11 zł tj. 82,28 %.

Reasumując: rok 2009 zakończył się nadwyżką budżetową w wysokości 460.843 zł.

	Plan (zł)	Wykonanie (zł)
Dochody	31.936.635	31.461.194,11
Wydatki	37.675.187	31.000.351,11
Deficyt/Nadwyżka	- 5.738.552	+460.843,00

Jako istotną informację dotyczącą wykonania budżetu za 2009 rok należy dodać, iż na dzień 31 grudnia budżet gminy nie wykazał zobowiązań wymagalnych, co oznacza iż budżet zachował płynność finansową. Ponadto analizując załączniki do niniejszego opracowania wynika, iż organ wykonawczy skorzystał z upoważnienia zawartego w § 11 ust. 9 uchwały budżetowej tj. dokonał spłat kredytów w kwocie 300.000 zł do Banku Spółdzielczego w Ostrowcu Św.

Skorzystano również z uprawnienia dokonywania zmian w planie wydatków w ramach udzielonego upoważnienia, przekazano kierownikom jednostek budżetowych i zakładu budżetowego uprawnienia do zaciągania zobowiązań z tytułu umów, których realizacja w roku 2010 jest niezbędna dla zapewnienia ciągłości działania jednostki. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2009 roku nie dokonano lokat wolnych środków na rachunkach bankowych, dokonywane w ciągu roku budżetowego lokaty zostały zlikwidowane i były źródłem pokrycia wydatków.

W 2009 roku nie udzielono żadnych poręczeń i gwarancji. W 2009 roku nie skorzystano z upoważnienia zawartego w § 10 tj. nie zaciągnięto nowych kredytów. Zadłużenie z tytułu zaciągniętych kredytów w latach poprzednich kształtuje się na dzień 31 grudnia 2009 roku na poziomie 1.000.000 zł, co stanowi 3,18 % w stosunku do zrealizowanych dochodów.

Oceniając budżet gminy Bodzechów w ostatnich latach należy stwierdzić, że:

- dochody budżetowe systematycznie wzrastały w stosunku rocznym,
- wzrastają wydatki bieżące, a jednocześnie wzrastają wydatki inwestycyjne,
- dochody realizowane są na poziomie 95 - 98%,
- najpoważniejszą pozycję w wydatkach budżetowych stanowi oświata i wychowanie.

2. Inwestycje gminne.

Inwestycje

W ostatnich latach na terenie gminy powstało kilka prywatnych inwestycji w tym dwie z zagranicznym kapitałem – niemiecka firma „Brolam” zajmująca się produkcją reklam oświetleniowych na eksport oraz spółka włoska zarejestrowana jako podmiot lokalny w 99% z kapitałem włoskim, która reaktywowała dawną „Modelarnię Bodzechów” (obróbka i modelowanie elementów drewnianych). Na terenie gminy zarejestrowanych jest blisko 750 podmiotów gospodarczych. Najwięcej z nich zajmuje się handlem i naprawami, przetwórstwem przemysłowym i budownictwem. W ostatnich 3 latach zaobserwowano wzmożony wzrost inwestycji w zakresie budownictwa domków jednorodzinnych. Gmina Bodzechów może przyciągać na swój teren inwestorów poprzez niskie stawki podatkowe, które w porównaniu z gminą Ostrowiec Św. i sąsiednimi gminami są niższe. Ponadto pracownicy urzędu gminy Bodzechów świadczą fachową pomoc zarówno dla osób chcących założyć działalność gospodarczą jak i dla pozostałych inwestorów. Siedziba Urzędu Gminy Bodzechów zlokalizowana jest w Ostrowcu Św. Dzięki temu inwestorzy mają bliski dostęp do pozostałych urzędów ważnych dla biznesu. W ostatnich latach gmina Bodzechów podejmowała wiele inicjatyw inwestycyjnych. Poza rozpoczęciem ważnej inwestycji jaką jest budowa kanalizacji sanitarnej wybudowała m.in. halę sportową w Szewnie, budynek gimnazjum w Bodzechowie oraz ośrodek zdrowia w Sarnówku. Przy realizacji wspomnianych inwestycji (jak również rozbudowy sieci drogowej itp.) gmina korzystała z różnego rodzaju możliwości wsparcia finansowego z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej oraz budżetu państwa (ZPORR, SAPARD, PHARE, PAOW, MENiS). Dzięki sprowadzeniu na teren gminy inwestorów zagranicznych jak i temu, iż w ostatnich latach zlokalizowano tu wiele rodzimych inwestycji prywatnych (firma „TBM Snacks” produkującej artykuły spożywcze w Szewnie, zakład produkcji styropianu w Goździelinie, firma P.P.H.U „Oldkram” w Bodzechowie) zostały utworzone nowe miejsca pracy. Ponadto cieszy fakt, iż na terenie gminy coraz więcej osób decyduje się na założenie własnej działalności gospodarczej.

Wybór ważniejszych zrealizowanych inicjatyw inwestycyjnych z ostatnich 5 lat:

2005:

27 inwestycji z zakresu budownictwa drogowego,

Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Szwarszowicach,

Modernizacja Szkoły Podstawowej w Chmielowie,

Opracowanie dokumentacji budowy centów sportowo – rekreacyjnych w miejscowości Chmielów i Bodzechów

2006:

21 inwestycji z zakresu budownictwa drogowego,

Przebudowa boiska przy PSP w Miłkowie,

Budowa centów sportowo – rekreacyjnych w miejscowości Chmielów i Bodzechów,

Rozpoczęcie budowy sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Jędrzejów, Jędrzejowice, Świrna, Chmielów,

Budowa kanalizacji sanitarnej Bodzechów, Goździelin , Denkówek

Remont budynku wielorodzinnego w Bodzechowie,

2007:

Opracowanie dokumentacji budowy kanalizacji w miejscowościach: Jędrzejowice, Świrna, Chmielów, Denkówek, Bodzechów, Goździelin, Szewna.

Infrastruktura wodociągowa w miejscowości Szyby, Broniszowice i Szewna

Odbudowa drogi – Jeziórki w miejscowości Chmielów

Rozbudowa PSP w Szewnie

Budowa centrum sportowego przy PG w Szewnie

Rozbudowa PSP w Szwarszowicach

Termomodernizacja budynku Ośrodka Zdrowia Bodzechów

Przebudowa świetlicy wiejskiej w Jędrzejowicach

Budowa ujęcia wody w miejscowości Mirkowice

Odbudowa drogi nr 419 w miejscowości Świrna

Odbudowa drogi gminnej Świrna – Chmielów

Budowa gazociągu w miejscowościach Szyby, Podszkodzie

Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego w Szewnie.

2008:

Przebudowa drogi dojazdowej do pól Kosowice – Sławęcice w miejscowości Kosowice nr. ewidencyjny działki 43

Wykonanie monitoringu wizyjnego PSP Szewna

Odbudowa po powodzi drogi gminnej Szwarzowice – Mychów kolonia Nr 000195T wraz z odbudową mostu w msc. Mychów Kolonia

Termomodernizacja budynku Ośrodka Zdrowia w Bodzechowie wraz z przebudową kotłowni

Budowa kompleksu boisk sportowych przeznaczonych do masowego użytku w msc. Szewna w ramach „Moje boisko Orlik 2012”

2009 do dziś

Rozbudowa SP w Szewnie wraz z wybudowaniem przedszkola i biblioteki

Rozbudowa SP w Sarnówku wraz z wybudowaniem przedszkola

Rozbudowa PG w Bodzechowie wraz z budową hali sportowej

Budowa boiska wielofunkcyjnego w Bodzechowie

Budowa kanalizacji sanitarnej w Szewnie, Bodzechowie, Goździelinie, Denkówku

Przebudowa i rozbudowa świetlicy wiejskiej w Jędrzejowicach

Budowa kotłowni gazowej w SP w Chmielowie

Rozbudowa sieci dróg gminnych

Budowa i montaż wind dla osób niepełnosprawnych przy ośrodkach zdrowia w Bodzechowie i Szewnie

Rozwój gospodarczy gminy warunkuje poziom nakładów inwestycyjnych i ich odpowiednia dynamika.

Udział wydatków na inwestycje w stosunku do ogólnych wydatków budżetowych przedstawia się następująco:

Rok	Ogólne wydatki w gminie w PLN	Wydatki na inwestycje własne gminy w PLN z budżetu gminy	wydatki na inwestycje własne gminy w stosunku do wydatków ogólnych gminy w %
2005	21 860 071	5 173 324	23,67
2006	24 576 160	4 616 027	18,78
2007	23 902 970	2 142 216	9,35
2008	28 612 984,46	5 490 793,44	19,19
2009	31 000 351,11	4 995 719,51	16,12

Komentarz do przedstawionych danych:

W ostatnich latach obserwujemy spadek funduszy wydawanych na inwestycje własne gminy. Jest to związane z finansowym przygotowaniem się do planowanych w najbliższym czasie dużych inwestycji, takich jak m.in. – budowa kanalizacji, hali sportowej przy gimnazjum w Bodzechowie, boisk sportowych przy szkołach, polepszanie stanu bazy oświatowej. Ostatnie lata były czasem przygotowań dokumentacyjnych pod te inwestycje. Liczymy na pozyskanie funduszy unijnych z okresu finansowania 2007-2013 i przy ich udziale na realizację ww. inwestycji. W roku 2008 można już zaobserwować wzrost funduszy na zaplanowane w dwóch minionych latach inwestycji.

Nazwa zadania inwestycyjnego i okres realizacji (w latach)	Łączne nakłady finansowe	Wydatki poniesione do 31.12.2009r.
Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski. Budowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy (2010-2020)	73.850.000	750.000
Rozbudowa i modernizacja dróg gminnych (2010-2020)	14.000.000	120.000
Informatyzacja Urzędu Gminy Bodzechów e-świętokrzyskie Rozbudowa Infrastruktury Informatycznej JST (2010-2012)	57.422	
Rozbudowa i modernizacja bazy oświatowej na terenie Gminy Bodzechów (2010 – 2020)	15.879.871	2.593.796
Projekt rewitalizacji wsi Bodzechów (2009-2012)	2.889.214	42.700
Budowa centrów rekreacyjno sportowych i placów zabawna terenie gminy (20010-2020)	1.880.000	75.000

6. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY

1.1. Zaopatrzenie w wodę.

Teren gminy został uzbrojony w sieć wodociagową, obejmującą wszystkie sołectwa.

Na terenie gminy czynne są następujące ujęcia i stacje uzdatniania wody:

- stacja uzdatniania wody we wsi Miłków – zasilana 1 studnią głębinową o wydajności 12 m³/h, oraz z 1 studni głębinowej o wydajności 35 m³/h znajdującej się we wsi Jędrzejów
- stacja uzdatniania wody we wsi Magonie - 2 studnie głębinowe o łącznej wydajności 20,0 m³/h,
- stacja uzdatniania wody we wsi Szewna - 3 studnie głębinowe o łącznej wydajności 40,0 m³/h,
- stacja uzdatniania wody we wsi Mirkowice – zasilana 1 studnią głębinową o wydajności 10,5 m³/h, oraz z 1 studni głębinowej o wydajności 35 m³/h znajdującej się we wsi Broniszowice
- stacja uzdatniania wody we wsi Jędrzejowice - 1 studnia głębinowa o wydajności 10,5 m³/h.

Ponadto na terenie wsi Szwarszowice i Magonie planuje się budowę zbiornika wody zapasowej.

Zaopatrzenie gminy w wodę odbywa się również z ujęć wodnych dla miasta Ostrowca Świętokrzyskiego. Z ujęć miejskich zaopatrywane jest w wodę 13 wsi. Są to: Sarnówek Mały, Sarnówek Duży, Dębowa Wola Nowa, Dębowa Wola Stara, Sudół, Wólka Bodzechowska, Baranów, Bodzechów, Goździelin, Romanów, Denkówek, Świrna i część Jędrzejowa.

Sołectwo Chmielów zaopatrywane jest w wodę z ujęcia we wsi Boksycka gmina Kunów, wybudowanego przy udziale środków finansowych gminy Bodzechów.

Z przedstawionych danych wynika, że gmina w pełni pokrywa potrzeby mieszkańców w wodę. Szacuje się, że na terenie gminy około 200 gospodarstw nie jest podłączonych do sieci wodociagowej.

Należy stwierdzić, że istnieje potrzeba modernizacji istniejącej sieci wodociągowej i ujęć wodnych.

1.2. Oczyszczalnie ścieków i kanalizacja sanitarna.

Na terenie gminy znajduje się 7,6km sieci kanalizacyjnej do której podłączonych jest 57 gospodarstw która odprowadza ścieki do oczyszczalni w Ostrowcu Świętokrzyskim. Ścieki z pozostałych budynków mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych, posiadających wewnętrzną instalację kanalizacyjną, odprowadzane są do indywidualnych zbiorników bezodpływowych (szamb).

Ścieki te winny być dostarczane do oczyszczalni miejskiej w Ostrowcu Świętokrzyskim. Większość ścieków nie trafia do oczyszczalni, lecz rozlewana jest na pola bądź w przypadkowe miejsca. Część ścieków wnika do gleby z nieszczelnych szamb, powodując skażenie środowiska.

Gmina Bodzechów posiada opracowaną koncepcję gospodarki ściekami. W ramach realizacji projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski” z sąsiednimi gminami: Ostrowiec Świętokrzyski, Ćmielów, Kunów - w oparciu o oczyszczalnię miejską planuje się wybudowanie kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Bodzechów, Goździelin, Denkówek, Jędrzejów, Szewna, Świrna, Jędrzejowice, Miłków, Chmielów. Realizacja tego zadania przewidziana jest na lata 2007-2013.

1.3. Łączność, telefonizacja.

Teren gminy obsługiwany jest przez dwóch operatorów, tj. TP S.A oraz "Netia" uzbrojony jest w naziemną sieć telefoniczną rozdzielczą. W wyniku wykonanych inwestycji podłączonych zostało dotychczas 2850 abonentów, co stanowi 74% gospodarstw domowych. W 1996 roku telefony posiadało 825 gospodarstw.

Na terenie gminy istnieje ogólna dostępność do telefonu dla wszystkich mieszkańców gminy, poprzez sieć naziemną i sieć telefonii komórkowej.

1.4. Zaopatrzenie w gaz ziemny.

Na terenie gminy sieć gazową posiadają następujące sołectwa: Bodzechów, Goździelin, Denkówek, Jędrzejów, Miłków, Szewna, Podszkodzie, Świrna, Jędrzejowice, Chmielów, Szyby.

Gazociągi realizowane są przez Karpacką Spółkę Gazownictwa,

1.5. Drogi.

Przez teren gminy przebiega 1 droga krajowa , 3 drogi wojewódzkie o łącznej długości 17km drogi te wymagają modernizacji i na terenach zabudowanych budowy chodników i ścieżek rowerowych, oraz 17 dróg powiatowych o łącznej długości 61 km które także wymagają przebudowy.

Dróg gminnych jest 116 km, w tym 90 km to drogi o nawierzchni asfaltowej. Stan techniczny dróg lokalnych w 50% jest dobry o nawierzchni asfaltowej. Jedynie drogi dojazdowe do pól wymagają nakładów inwestycyjnych. Dostrzegają ten problem mieszkańcy gminy, dlatego powinien on być potraktowany priorytetowo przez władze samorządowe.

7. ROLNICTWO

W ramach tego kierunku wyodrębniono dwa typy działań. Są nimi: restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Pierwszy z nich zakłada polaryzację gospodarstw rolnych na 3 grupy (gospodarstwa towarowe o powierzchni powyżej 5 ha, gospodarstwa dwu lub wielozawodowe o powierzchni 2-5 ha oraz gospodarstwa najmniejsze – socjalne) oraz dostosowanie skali i struktury produkcji do ich warunków i możliwości. W przypadku wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich główne działania będą skierowane na rozbudowę infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich, rozwój przedsiębiorczości oraz agroturystyki, stanowiącej dodatkowe źródło dochodu mieszkańców z terenów wiejskich. Na terenie gminy Bodzechów istnieją obszary zaliczone do terenach o niekorzystnych warunków gospodarowania (tzw. obszary ONW).

Na terenie gminy Bodzechów obszary ONW obejmują 7 sołectw – Nowa Dębowa Wola, Stara Dębowa Wola, Sarnówek Duży, Sarnówek Mały, Przyborów, Sudół i Wólka Bodzechowska.

W poszczególnych miejscowościach obszar objęty ONW przedstawia się następująco (dane w ha):

Nowa Dębowa Wola – 262,3

Stara Dębowa Wola – 149,9

Sarnówek Duży – 379,4

Sarnówek Mały – 68,2

Przyborów – 17,3

Sudół – 375,5

Wólka Bodzechowska – 75,1

W sumie daje to obszar 1327,7 ha objętego ONW. W stosunku do wszystkich gruntów na terenie gminy stanowi to 11%, a w stosunku do upraw rolnych ponad 18% areалу gruntów uprawnych ma niekorzystne warunki do prowadzenia działalności rolniczej. To dodatkowo wpływa na niskie dochody rolników i tym samym zmusza ich do szukania dodatkowych źródeł utrzymania.

Klasy gruntów ornych na obszarze gminy

Gmina	Klasy gruntów ornych (hektary)								
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz
Bodzechów	56,22	1176,65	2132,68	504,69	947,81	430,44	862,01	544,45	-

Cele:

- **polaryzacja gospodarstw rolnych**
- **realizacja programu Leader**
- **dostosowywanie skali i struktury produkcji rolniczej do zapotrzebowań**
- **„promocja” gospodarstw ekologicznych**

8.HANDEL, USŁUGI I ZAKŁADY PRODUKCYJNE

Diagnoza stanu.

W 2010 roku na terenie gminy funkcjonuje 775 podmiotów gospodarczych o ponad 300 więcej niż przed 10 laty. W sektorze prywatnym przeważają małe firmy jedno lub kilkusobowe.

Najliczniejszą grupę podmiotów gospodarczych stanowią jednostki handlowe, usługowo-budowlane, transportowe, mechaniki pojazdowej, stolarsko-tapicerskie.

Bliska odległość do dużych targowisk (Ostrowiec, Opatów, Sienno) oraz dobre dojazdy do tych miejscowości sprzyjają rozwojowi handlu obwoźnego. Przy drodze krajowej Warszawa - Rzeszów, przebiegającej przez część gminy, powstały dwie placówki gastronomiczne posiadające własne parkingi samochodowe. Kolejne dwie funkcjonują przy drodze wojewódzkiej nr 754 Ostrowiec Św. – Bałtów.

Najliczniejszą grupę podmiotów gospodarczych stanowią jednostki handlowe, usługowo – budowlane, transportowe, mechaniki pojazdowej, stolarsko-tapicerskie. Bliska odległość dużych targowisk (Ostrowiec, Opatów, Sienno) oraz dobre dojazdy do tych miejscowości sprzyjają rozwojowi handlu obwoźnego. Przy drodze krajowej Warszawa – Rzeszów, przebiegającej przez część gminy, powstały trzy placówki gastronomiczne posiadające własne parkingi samochodowe.

Do największych zakładów produkcyjnych należą:

- PPH „OLDKRAM” Zakład Pracy Chronionej – powstało na bazie zlikwidowanej „Papierni” w Bodzechowie. Jest to największy zakład na terenie gminy.
- TBM SNACKS w Szewnie – zakład produkcyjny artykułów spożywczych
- „Bracia Kasprzak” S.C. w Sudole – kombinat szklarniowy, który na powierzchni 6 ha zajmuje się produkcją warzyw i owoców pod szkłem.
- PPHU „BROLAM” Sp. z o.o. z Bodzechowie.
- Indywidualne Gospodarstwo Rolne w Bodzechowie – powstało na bazie byłego PGR o powierzchni 230 ha.
- JANDAR – fabryka mebli w Denkówku
- IZOTERM – firma zajmująca się produkcją styropianu w Goździelinie

Omawiając powyższą działalność należy stwierdzić, że:

- rozmieszczenie podmiotów gospodarczych na terenie gminy jest stosunkowo równomierne ale ponad 45% wszystkich podmiotów skupionych jest w trzech wsiach: Szewna, Bodzechów, Miłków,
- sąsiedztwo Gminy Bodzechów z 75 – tysięcznym miastem stwarza warunki do powstania na jej terenie hurtowni, magazynów, składów i zaplecza różnych firm działających w mieście,

dobrze rozwinięta sieć drogowa sprzyja rozwojowi różnorodnej działalności handlowej i transportowej.

Z badania benchamrкетинowego wykonanego dla gminy przy okazji udziału w konkursie „Gmina Fair Play” wykrystalizowały się poniższe wnioski.

Audytorzy badający gminę Bodzechów ocenili słabe i mocne strony lokalizacji inwestycji na naszym terenie. Do silnych zaliczyli:

- Współpracę przy modernizacji dróg powiatowych,
- Pozytywne nastawienie mieszkańców gminy do inwestorów, duża życzliwość ludzi,
- Bliskość dużego miasta zapewniającego infrastrukturę kulturalno-oświatową,
- Umiejętność pozyskiwania środków zewnętrznych na inwestycje,
- Operatywność władz lokalnych,
- Duża dbałość o szkolnictwo i wyposażenie szkół,
- Drugi język w szkołach podstawowych od zerówki i w gimnazjach,
- Dużo programów edukacyjno-kulturalnych realizowanych przez szkoły, szkolnictwo zawodowe,
- Spora ilość imprez kulturalno-oświatowych w gminie,
- Znakomita kadra obsługująca sprawy inwestycyjne w gminie,
- Działania medialne Gminy, udział w szeregu konkursów,
- Dobra współpraca z sąsiednimi gminami oraz gminami partnerskimi,
- Pozytywne saldo migracji,
- Pozytywny odbiór gminy przez inwestorów.

Z kolei za słabe strony uznano:

- Dużą rozległość gminy – kosztowność inwestycji
- Niewystarczającą infrastrukturę kanalizacyjną,
- Bezrobocie związane z ilością młodzieży,

- Brak spotkań z lokalnym biznesem i konsultacji w tym zakresie
- Brak aktualnych planów zagospodarowania przestrzennego,
- Brak dostępnej fachowej siły roboczej.

Audytorzy zasugerowali, aby:

- Wprowadzić regularne spotkania kierownictwa gminy z przedstawicielami lokalnego biznesu,
- Przygotować konkretne oferty inwestycyjne dotyczące terenów gminnych
- Rozważyć możliwość zakupu gruntów od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa celem uzbrojenia terenów i przygotowania ofert dla potencjalnych inwestorów
- Przygotować i udostępnić bazę terenów inwestycyjnych będących własnością osób prywatnych, przeznaczonych pod inwestycje
- Zrealizować niezbędne inwestycje w zakresie sieci wodno-kanalizacyjnej
- Przygotować plany zagospodarowania przestrzennego dla terenów inwestycyjnych
- Zbudować profesjonalną witrynę internetową uwzględniającą ofertę gospodarczą gminy – przynajmniej w 2 językach obcych.

Cele:

- **rozbudowa kanalizacji sanitarnej**
- **realizacja programu gospodarki odpadami**
- **poprawianie infrastruktury technicznej gminy**
- **stałe zwiększanie oferty inwestycyjnej dla potencjalnych inwestorów zewnętrznych**
- **przygotowanie planów zagospodarowania przestrzennego**

9. OCHRONA ŚRODOWISKA

Diagnoza stanu

1. Ochrona powietrza.

Ochrona powietrza atmosferycznego stanowi w całokształcie zagadnień ochrony środowiska jeden z najistotniejszych problemów. Powietrze, które nas otacza jest nie tylko niezbędnym dla życia zasobnikiem tlenu, lecz także stanowi część środowiska o decydującym wpływie na zdrowie. Najczęściej występującymi, charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza są pyły, tlenek i dwutlenek węgla, tlenki azotu i dwutlenek siarki.

Na terenie Gminy Bodzechów brak jest zakładów przemysłowych, które figurowałyby na liście zakładów uciążliwych dla środowiska ze względu na emisję zanieczyszczeń do powietrza. O jakości powietrza na terenie gminy Bodzechów decydują nie tylko miejscowe emisje ale i zanieczyszczenia pochodzące z sąsiednich gmin, czy powiatów, a nawet województw.

W bezpośrednim sąsiedztwie gminy Bodzechów znajdują się zakłady, które mogą mieć znaczący wpływ na jakość powietrza atmosferycznego. Zaliczają się do nich :

1. „Celsa” Huta Ostrowiec Sp. z o.o.,
2. Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.,
3. Cegielnia polowa „Rudka” S.A.,

W ostatnich latach zauważa się spadek oddziaływania przemysłu na stan środowiska. Pomimo tego duże zagrożenie stwarzają tzw. niskie emisje pochodzące z palenisk domowych i lokalnych kotłowni. Emitują one do atmosfery głównie dwutlenek siarki oraz dwutlenek węgla.

Gmina Bodzechów planuje zmniejszyć emisję dwutlenku siarki i dwutlenku węgla oraz pyłów , poprzez stosowanie paliw gazowych , olejowych, termomodernizację budynków itp.

2. Ochrona wód

Wody podziemne są retencjonowane w porach i podlegają ciągłemu odnawianiu poprzez zasilanie opadami atmosferycznymi. Typ wód podziemnych, określanych mianem gruntowych lub wgłębnych jest uzależniony od utworów geologicznych, w których występują.

Pod względem hydrogeologicznym rejon gminy Bodzechów należy do Regionu Świętokrzyskiego. W regionie tym wody występują w kilku piętrach wodonośnych: środkowodewońskim, górnodewońskim, permotriasowym, górnójurajskim oraz czwartorzędowym. Największe znaczenie dla zaopatrzenia w wodę mają poziomy wodonośne permu, triasu i jury. Północno wschodnia część gminy leży na Głównym Zbiorniku Wód Podziemnych GZWP 420 Wierzbica - Ostrowiec. Pozostała część gminy leży na Użytkowym Zbiorniku Wód Podziemnych - UZWP.

Wody powierzchniowe.

Przez teren gminy przepływa pięć rzek: Kamienna, Modła, Szewnianka, Jędrzejówka i Ćmielówka. Sieć rzeczna na terenie gminy jest nierównomierna. Gęsty drożny system rozwinięty jest na południe od doliny rzeki Kamiennej, gdzie dominującą rolę spełnia rzeka Szewnianka odwadniająca centralną część Gminy. Na północ od doliny Kamiennej w zasadzie nie obserwuje się sieci rzecznej. Występują tylko pojedyncze niewielkie podmokłe dolinki o charakterze erozyjno-denuwacyjnym. Najdłuższą rzeką województwa świętokrzyskiego jest rzeka Kamienna. Jej długość wynosi 138,3 km zaś całkowita powierzchnia jej zlewni to: 200,7 km².

Poza granicami województwa znajduje się źródłowy i ujściowy odcinek rzeki Kamiennej. W obrębie gminy prowadzi wody IV klasy czystości.

Do Kamiennej odprowadzane są zanieczyszczenia z wielu źródeł, przy czym największymi są:

1. Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Oczyszczalnia w Skarżysku Kamiennej
2. Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Oczyszczalnia Komunalna w Starachowicach
3. Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. Oczyszczalnia Komunalna w Ostrowcu Św.

4. Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Krynkach i Stykowie
5. Oczyszczalnia ścieków w Ćmielowie

Szewnianka jest prawobrzeżnym dopływem Kamiennej o długości 19,7 km i powierzchni zlewni 87km². Uchodzi do Kamiennej na terenie Ostrowca Św. Szewnianka przy ujściu do Kamiennej prowadzi również wody IV klasy czystości.

Wody podziemne

Na terenie gminy woda eksploatowana jest w ujęciach: Szewna, Miłków, Jędrzejów, Mirkowice, Broniszowice, Magonie. Miejscowości takie jak: Sarnówek Duży, Nowa Dębowa Wola, Stara Dębowa Wola, Wólka Bodzechowska, Przyborów zaopatrywane są z ujęć miasta Ostrowca Św. Sołectwo Chmielów zaopatrywane jest w wodę z ujęcia we wsi Boksycka-gmina Kunów.

Na terenie gminy czynne są następujące ujęcia i stacje uzdatniania wody :

- we wsi Miłków – 1 studnia o wydajności 12 m³/h,
- we wsi Magonie – 2 studnie o łącznej wydajności 20,0 m³/h,
- we wsi Szewna – 3 studnie o łącznej wydajności 40,0 m³/h,
- we wsi Mirkowice – 1 studnia o wydajności 10,5 m³/h,
- we wsi Jędrzejowice – 1 studnia o wydajności 10,5 m³/h,
- we wsi Broniszowice – 1 studnia.

Na terenie gminy znajduje się ujęcie Kały Denkowskie, które stanowi główne źródło zaopatrzenia dla Ostrowca Świętokrzyskiego, składające się z 8 studni, z czego 7 zlokalizowanych jest na terenie gminy Bodzechów.

3. Ochrona powierzchni ziemi.

Odpady komunalne będące konsekwencją bytowania człowieka stanowią poważny problem i są znaczącym zagrożeniem dla środowiska zdrowia ludzi. Nieselektywnie gromadzone, będące mieszaniną nieużytecznych rzeczy, ulegające często przemianom biochemicznym, oddziałują na środowisko poprzez produkty rozkładu takie jak dwutlenek węgla, amoniak, metan, siarkowodór, azotyny i azotany itp., dając możliwość skażenia powietrza oraz wód powierzchniowych i gruntowych.

Na terenie gminy Bodzechów brak jest zorganizowanych składowisk odpadów komunalnych, przemysłowych czy niebezpiecznych. Biorąc pod uwagę „zasadę bliskości”

(bez konieczności budowy stacji przeładunkowych) **uwzględniono RZGO jako obiekt odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych składowisko „Janik” w gminie Kunów.** Na terenie gminy Bodzechów nie ma obecnie zlokalizowanej instalacji do składowania odpadów komunalnych ani niebezpiecznych, oraz w najbliższym czasie nie jest planowana jej budowa. Na terenie gminy Bodzechów nie ma aktualnie funkcjonujących składowisk odpadów przemysłowych. Znajduje się jednak jedno nieczynne składowisko odpadów „Krzemionki Opatowskie” Eksploatowane było od 1967r. przez „Celsa” Hutę Ostrowiec Sp. z o.o. Składowisko zlokalizowane jest na terenie nieczynnego kamieniołomu „Krzemionki Opatowskie” w północnej części gm. Bodzechów. Zajmuje powierzchnię 14,6 ha, w całości wykorzystaną. Na składowisku tym deponowane były odpady stałe z odpylania gazów odlotowych, ziemia z czyszczenia wagonów oraz żuźle stalownicze. Składowisko odpadów zostało zamknięte zgodnie z decyzją Ministra Środowiska znak ŚR.III.6621-21/03 z dn. 18.12.2003r.

Gmina Bodzechów jest udziałowcem spółki prawa handlowego Zakład Unieszkodliwiania Odpadów „JANIK” Sp. z o.o. Spółka zgodnie ze statutem powstała w celu realizowania zadań o charakterze użyteczności publicznej wynikającej dla Gmin – Wspólników z przepisów o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz o odpadach, a także pozyskiwania środków finansowych na rozbudowę istniejącego składowiska i budowę nowych obiektów unieszkodliwiania odpadów. Realizacja zadań i celów Spółki odbywa się zgodnie z najnowszymi technikami i technologiami stosowanymi w gospodarce odpadami, nowoczesnymi metodami zarządzania. Spółkę tworzą Gminy: Bodzechów, Kunów, Ostrowiec Świętokrzyski, Łągów, Waśniów, Wojciechowice.

4. Gospodarka kopaliniami.

Gmina dysponuje dużymi zasobami kopalini takimi jak: piasek, pospółka. Większość złóż zlokalizowana jest na terenach północno- wschodnich gminy. Obecnie prawidłowego zagospodarowania poprzez rekultywację wymagają wyeksploatowane już wyrobiska, które są dobrym terenem do zalesienia.

Na terenie gminy Bodzechów występują następujące rodzaje kopalini :

- krzemionkowo – okruczowe,
- iły,
- skały osadowe, czyli piaski, piaskowce, gliny i wapienie.

W obrębie gminy Bodzechów udokumentowano następujące złoża : *wapienie i margle dla przemysłu wapienniczego oraz piaski i żwiry (kruszywo naturalne)*.

Na terenie gminy Bodzechów eksploatowane są małe złoża kruszyw naturalnych. Wydobycie to stanowi jednak niewielki procent w skali województwa czy kraju. Eksploatacja ta ma nieodczuwalny wpływ na środowisko ponieważ obejmuje drobne obszary i skala przekształceń terenu jest nieznaczna. Powstałe w związku z tym przekształcenia terenu mogą być zniwelowane poprzez rekultywację i zagospodarowanie wyrobisk górniczych. Głównymi zagrożeniami i problemami w ochronie zasobów kopalin są: ingerencja w środowisko naturalne powodująca jego zanieczyszczenie lub zubożenie jego walorów, przekształcenie krajobrazu, kosztowny i złożony proces rekultywacji.

5. Gospodarka leśna.

Na terenie gminy Bodzechów znajduje się 3 457 ha lasów (w tym lasy ochronne 1 926 ha, lasy prywatne 1 000 ha), co stanowi 28,27 % ogólnej powierzchni gminy.

Nadzór nad gospodarką leśną w lasach gminnych i należących do osób fizycznych sprawuje Nadleśnictwo Ostrowiec Świętokrzyski RDLP Radom na zlecenie Starosty Ostrowieckiego.

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej lasy gminy Bodzechów położone są na terenie VI Krainy Małopolskiej w dwóch dzielnicach przyrodniczo-leśnych :

- w 3 Dzielnicy Radomsko-Iłżeckiej (mezoregion Przedgórze Iłżeckiego (Puszcza Iłżecka)),
- w 9 Dzielnicy Wyżyny Środkowo-Małopolskiej (mezoregion Wyżyny Sandomierskiej).

Lasy położone w granicach administracyjnych gminy Bodzechów spełniają funkcje lasów ochronnych. Stan zdrowotny lasów jest zadowalający, w zakresie stanu sanitarnego zaleca się usuwanie złomów, wywrotów i drzew opanowanych przez szkodniki.

Lasy spełniają wiele funkcji takich jak: ochronna, produkcyjna i społeczna. Szczególnie ważne dla gminy są funkcje ochronna i społeczna. Funkcja społeczna to niezastąpiony teren dla rozwoju rekreacji i turystyki.

Wg Krajowego Programu Zwiększania Lesistości wskaźnik zalesienia w 2020 roku powinien

wynosić 30 %, a po 2050 roku 33 %. W chwili obecnej w gminie Bodzechów wskaźnik ten wynosi 28,2 %. Łączna powierzchnia gruntów przeznaczonych do zalesienia ma wynosić ok. 350 ha.

6. Ochrona przyrody i krajobrazu.

Ochrona przyrody jest jednym z elementów szeroko pojętej ochrony środowiska. Działanie właściwych służb w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu powinny zmierzać do osiągnięcia na terenie gminy sytuacji i stanu zapewniającego:

- zachowanie walorów przyrodniczych na obszarach, na których nie dokonano dużych zmian i przekształceń w środowisku przyrodniczym,
- zachowanie i utrzymanie w stanie możliwie nie zmienionym obiektów posiadających duże wartości przyrodnicze,
- przywracanie równowagi ekologicznej na terenach, gdzie ta równowaga została zachwiana,
- włączenie ochrony obszaru gminy w wojewódzki system ochrony przyrody i krajobrazu.

Cała gmina Bodzechów leży w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu rzeki Kamiennej. **Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej (OChKDK)** położony jest w północnej części województwa na terenie gmin: Brody Iłżeckie, Kunów, Bałtów, Bodzechów oraz w częściach gmin: Waśniów, Wąchock, Mirzec, Suchedniów, Skarżysko Kościelne. Zajmuje on powierzchnię 73 376 ha, granicząc od północy z województwem mazowieckim.

Ochroną prawną objęte są również następujące pomniki przyrody:

- Skalka „Sfinks” – Nr ewid. 133 o wysokości kilku metrów w Szewnej
- głaz narzutowy – Nr ewid. 132 w lesie k. Czarnej Gliny

Obecnie na terenie gminy Bodzechów nie ma zatwierdzonych obszarów ochronnych Natura 2000. Jednakże planuje się utworzenie trzech obszarów. Ich lokalizację przedstawiono na Rysunku poniżej.

Na terenie gminy zlokalizowane są obszary objęte specjalną ochroną:

- Rezerwat Przyrody "Krzemionki Opatowskie", który zajmuje powierzchnię 362,8 ha, gdzie ochronie podlegają niektóre gatunki roślin oraz kopaliny krzemienia pasiastego. Znajdują się tu także wyrobiska górnicze oraz ślady obozowisk górników.
- Rezerwat "Lisiny Bodzechowskie" zajmuje powierzchnię **36,6** ha, celem ochrony są rzadkie gatunki roślin.

10. TURYSTYKA

Gmina Bodzechów należy do gmin posiadających wyjątkowe walory turystyczno-krajoznawcze, ale nawet te istniejące nie są w pełni wykorzystane.

Z roku na rok rośnie jednak liczba zwolenników wypoczynku na obszarach wiejskich, nie przeciążonych dotychczas ruchem turystycznym, zapewniających swobodny charakter wypoczynku i bezpośredni kontakt z przyrodą.

Gmina Bodzechów położona jest w obrębie sąsiadujących ze sobą obszarów Przedgórze Łżeckiego i Wyżyny Sandomierskiej, oddzielonymi pradoliną rzeki Kamiennej. Północno-wschodnie obszary gminy należące do Przedgórze Łżeckiego pokryte są w znacznym stopniu lasami wchodzącymi w skład Puszczy Łżeckiej. We wschodniej części doliny, w miejscowości Bodzechów położony jest rezerwat przyrody "Lisiny Bodzechowskie", który tworzą drzewostany lasów mieszanych, oraz liczne tu wąwozy i jary. W skład drzewostanu wchodzi stuletnie sosny, stu pięćdziesięcioletnie dęby, sosny, lipy, jawory, osiki, graby i klony. W składzie rezerwatu znajduje się dawny park podworski, a w bezpośrednim jego sąsiedztwie podworskie zabudowania gospodarcze, należące dawniej do sławnych rodów Małachowskich i Kotkowskich, skoliigaconych z Gombrowiczami.

W miejscowości Chmielów, godne uwagi są liczne jary i wąwozy, tworzące bardzo urozmaicony układ terenu, gdzie między innymi woda wyrzeźbiła rzadko spotykaną bramę skalną. Interesujące walory krajobrazowe znajdują się w dolinach rzeki Modły i Szewnianki, przepływających przez gminę, posiadających bardzo zróżnicowaną rzeźbę skalną. Warte obejrzenia są, będące pod ochroną jako obiekty przyrody nieożywionej tzw. ostańce skalne oraz odkrywki węgla brunatnego. Dolina rzeki Modły, wcinająca się głęboko w Wyżynę Sandomierską tworzy wraz z otaczającymi ją Wzgórzami Chmielowskimi i Szewieńskimi zróżnicowany i ciekawy układ krajobrazowy. W górnej części rzeki, w miejscowości Mychów znajduje się dobrze zachowane grodzisko z XIV wieku. Na lewobrzeżnych zboczach doliny przetrwały ślady dworu rodu Ostrogskich, którego powstanie ocenia się na XVII wiek, natomiast na wzgórzach w okolicach miejscowości Swirna znajduje się prastary kurhan. Wzdłuż rzek przepływających przez gminę, zachowały się liczne stanowiska archeologiczne związane z przeszłością i potwierdzające osadnictwo na tych terenach już w epoce brązu i żelaza.

Wśród enklaw leśnych, w rejonie Krzemionek położony jest zespół kopalni krzemienia z okresu neolitu, z których część chroniona jest w formie rezerwatu archeologicznego i przyrodniczego. Do zwiedzania przez turystów udostępniane są - administrowane przez Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Ostrowcu Świętokrzyskim - podziemne trasy turystyczne. Atrakcją dla turystów jest rezerwat "Krzemionki", oraz odkrywki wapienia wraz z czynnymi do dziś piecami do wypalania w okolicach wsi Sudół i Magonie.

Muzeum i Rezerwat Archeologiczny w Krzemionkach zostaną wpisane

na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO obok takich rarytasów jak egipskie piramidy, francuski Wersal czy angielski Pałac Królewski. Jest to perła archeologiczna na skalę światową - w Krzemionkach już 4 tysiące lat temu wydobywano krzemień. Tunele wydrążone przez ówczesnych górników przetrwały do dzisiaj. Czas w Krzemionkach zatrzymał się przed tysiącami lat. Mamy wrażenie, że wędrujemy nie tylko w głąb ziemi, ale cofamy się w czasie. I właśnie ta pierwotność urzeka archeologów, historyków sztuki, którzy uważają, że Krzemionki trzeba ocalić od zapomnienia.

Na obszarze gminy Bodzechów znajduje się wiele zabytków historycznych, z których wyróżnić można:

- drewniany kościół p.w. Świętej Zofii w Bodzechowie z XVIII wieku, z charakterystyczną architekturą,
- szkoła murowana z 1924 roku w Chmielowie,
- kościół drewniany w Sarnówku Dużym,
- murowany kościół p.w. Świętej Barbary w Mychowie,
- zespół kościoła p.w. Świętego Mikołaja i Świętego Rocha z XVII wieku oraz obiekty cmentarza grzebalnego z XIX wieku w Szewnie,
- wiatrak holenderski z XIX wieku we wsi Szwarszowice, będący własnością

Muzeum Wsi Kieleckiej.

Malowniczo położone miejscowości gminy Bodzechów, nieskażone lasy, bogate w wiele gatunków zwierząt łownych oraz czyste powietrze stanowią doskonałe warunki dla wypoczynku oraz rozwoju agroturystyki.

Gmina stara się polepszyć swoją ofertę turystyczną. W ostatnich latach wydany został w cyklu Świętokrzyskie Atrakcje Turystyczne folder - „Gmina Bodzechów – Szlakiem Zabytków, Architektury, Techniki i Przyrody”. Ponadto klub 4H „Haliszka”, który działa przy szkole podstawowej w Chmielowie opracował ścieżkę turystyczną „Szlakiem przydrożnych kapliczek i krzyży”. Do projektu tego został wydany również folder. Ilość materiałów promujących gminę Bodzechów jest jednak wciąż niewystarczająca. W związku z tym w najbliższym okresie planowane jest wydanie folderów zachęcających do odwiedzenia naszej gminy. W ostatnich latach ośrodki telewizyjne z Kielc i Krakowa kręciły filmy o gminie Bodzechów. W związku z walorami przyrodniczymi gminy, licznymi obiektami zabytkowymi, znacznym procentem gleb wysokich klas bonitacyjnych i brakiem przemysłu gmina planuje rozwijać się w kierunku turystyki i rekreacji, agroturystyki i rolnictwa ekologicznego.

Na terenie Gminy Bodzechów znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- Bodzechów - pozostałości dworu (nr rej. 459 z dnia 15.04.1967 r.)
- Bodzechów - park podworski (nr rej. z dnia 15.04.1967 r.)
- Bodzechów - budynek stajni dworskiej (nr rej. 459 z dnia 15.04.1967 r.)
- Bodzechów - budynek obory dworskiej (nr rej. 459 z dnia 15.04.1967 r.)
- Mychów - kościół par. p.w. św. Barbary (nr rej. 472 z dnia 18.03.1957 r.)
- Szewna - kościół par. p.w. św. Mikołaja bpa (nr rej. 363 z dnia 06.03.1967 r.)
- Szewna - budynki wikariatów (nr rej. 363 z dnia 06.03.1967 r.)
- Szewna - kaplica św. Anny (nr rej. 363 z dnia 06.03.1967 r.)
- Szewna - dom służby kościelnej (nr rej. 363 z dnia 06.03.1967 r.)
- Szwarzowice - wiatrak holenderski (nr rej. 563 z dnia 27.08.1970 r.)

Bazę turystyczną na terenie gminy stanowią:

- Motel-restauracja PANORAMA w Jędrzejowie,

- Hotel LEŚNE KĄTY na Sudole,
- Pokoje gościnne - Pol Stanisław w Szewnie

W bieżącym roku gmina Bodzechów przystąpiła do projektu Leader+ i weszła w skład Lokalnej Grupy Działania „Krzemienny Krąg”. W jej skład wchodzi 9 gmin – z powiatu lipskiego – Chotcza, Lipsko i Solec n Wisłą; z powiatu opatowskiego – Sadowie i Tarłów oraz z powiatu ostrowieckiego oprócz gminy Bodzechów – Bałtów, Ćmielów i Kunów. Celem LGD „Krzemienny Krąg” jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych oraz rozbudowa infrastruktury turystycznej. Gminę Bodzechów przecinają trzy szlaki turystyczne – międzynarodowy „Bursztynowy Szlak”, „Szlak Żółwia i Dinozaura” oraz „Szlak Śladami Witolda Gombrowicza”. LGD „Krzemienny Krąg” planuje wspólne wydawanie folderów reklamujących region w tym gminę Bodzechów. Prawdziwą perłą, która przyciąga coraz większe rzesze turystów jest prehistoryczna kopalnia krzemienia „Krzemionki”. Zarządzeniem Prezydenta RP Lecha Wałęsy obiekt ten został uznany w 1994 roku za Pomnik Historii.

AGROTURYSTYKA

Sieć agroturystyki na terenie gminy Bodzechów jest dopiero w fazie rozwoju. Obecnie na terenie gminy funkcjonują zaledwie cztery gospodarstwa agroturystyczne:

- gospodarstwo agroturystyczne „Heba” Magonie 61
- gospodarstwo agroturystyczne „U Jakubków” Goździelin 119
- gospodarstwo agroturystyczne Sarnówek Duży 6
- gospodarstwo agroturystyczne „Pod lasem” Stara Dębowa Wola 23.

Aby zwiększyć ich ilość na terenie gminy w ostatnim czasie odbywały się szkolenia mające na celu przedstawienie możliwości założenia tego typu działalności. Na jej efekty z pewnością przyjdzie nam jeszcze trochę poczekać. Cieszyła jednak frekwencja na tych spotkaniach, pozwalająca mieć nadzieję, że oferta agroturystyczna na terenie gminy Bodzechów już wkrótce zostanie powiększona.

Cele:

- **promocja walorów turystycznych gminy**
- **poprawa bazy turystycznej**

- **dalsza współpraca w ramach Lokalnych Grup Działania**
- **rozwój gospodarstw agroturystycznych**

11. ANALIZA SWOT

POŁOŻENIE GMINY	
Mocne strony gminy	Słabe strony gminy
<ul style="list-style-type: none"> - Położenie gminy w sąsiedztwie dużego ośrodka miejskiego i przemysłowego jakim jest Ostrowiec Św. - Dobre połączenie komunikacyjne gminy z innymi ośrodkami - Występowanie wielu zabytków historycznych i rezerwatów przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> - występowanie słabych gleb w północno – wschodniej części gminy
Szanse	Zagrożenia
- Korzystanie z programów pomocowych Unii Europejskiej	- brak skutecznej polityki regionalnej aktywizującej rejon o dużych zasobach przemysłu ciężkiego
SFERA SPOŁECZNA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Dodatnie saldo migracji - Stały wzrost zatrudnienia w sektorze prywatnym - Dostateczna ilość placówek oświatowych - Dobry stan podstawowej opieki zdrowotnej oraz dobry dostęp do leczenia specjalistycznego - Aktywna działalność Ochotniczych Straży Pożarnych 	<ul style="list-style-type: none"> - wysoki udział w strukturze wiekowej ludności w wieku poprodukcyjnym - bardzo niski przyrost naturalny ludności - niski wskaźnik zawieranych małżeństw - wysoki wskaźnik bezrobocia
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - systematyczne polepszanie usług oświatowych - wprowadzenie reformy służby zdrowia - prywatyzacja gminnych zasobów mieszkalnych 	<ul style="list-style-type: none"> - patologiczne skutki długofalowego bezrobocia - mało skuteczne formy walki z bezrobociem starostwa powiatowego na terenie gminy
BUDŻET GMINY	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Systematycznie wzrastające wydatki inwestycyjne - Gmina nie jest zadłużona 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszający się udział dochodów własnych w dochodach gminy - niższe niż średnio w gminach dochody i wydatki na 1 mieszkańca
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> - Możliwości pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł krajowych - Możliwości korzystania z środków Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - częste zmiany w przepisach podatkowych - zmniejszające się dotacje i subwencje na zadania zlecone
--	--

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
Mocne strony gminy	Słabe strony gminy
<ul style="list-style-type: none"> - wszystkie sołectwa są uzbrojone w sieć wodociagową, pokrywającą w pełni potrzeby mieszkańców w wodę - gmina posiada koncepcję budowy kanalizacji - wysoki stopień telefonizacji - gmina posiada program gazyfikacji, który systematycznie realizuje 	<ul style="list-style-type: none"> - wciąż niedostateczny poziom skanalizowania gminy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość korzystania z środków pomocowych Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - małe środki budżetowe na realizację kanalizacji na terenie całej gminy

ROLNICTWO	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - większość użytków rolnych jest w posiadaniu indywidualnych właścicieli - występowanie na znacznej powierzchni gleb kompleksu pszenno – buraczanego - dobre wyposażenie gospodarstw w maszyny rolnicze - pełne pokrycie potrzeb w wodę, energię elektryczną, gaz 	<ul style="list-style-type: none"> - mała powierzchnia gospodarstw rolnych - duże zróżnicowanie gleb - pofałdowanie terenu sprzyja erozji wodnej - starzenie się właścicieli gospodarstw - niski poziom wykształcenia użytkowników gospodarstw - brak budynków dostosowanych do specjalistycznej produkcji - zmniejszający się stan pogłowia zwierząt - wzrastająca ilość ugorów
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie dużych gospodarstw, specjalizacja produkcji - istnienie Rejonowego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Ostrowcu Św. - bliskość OSM w Ostrowcu Św. - integracja z UE - rozwój rolnictwa ekologicznego, agroturystyki 	<ul style="list-style-type: none"> - opór rolników przed komasacją gruntów - kłopoty ze zbytem plonów - Spadek opłacalności produkcji - Powolny proces restrukturyzacji i prywatyzacji cukrownictwa i mleczarstwa - Dominacja postaw zachowawczych wśród rolników i mieszkańców wsi

- uczestnictwo w programie LEADER, który ma na celu aktywizację mieszkańców terenów wiejskich	
---	--

HANDEL, USŁUGI I ZAKŁADY PRODUKCYJNE	
--------------------------------------	--

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - Przewaga sektora prywatnego nad publicznym - Powstanie Centrum Kształcenia Praktycznego - Szybki rozwój sfery usług oraz sfery produkcyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> - nierównomierne rozmieszczenie podmiotów gospodarczych na terenie gminy - niedostateczna ilość podmiotów gospodarczych zajmujących się organizacją wypoczynku sobotnio – niedzielnego i agroturystyką
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - dostateczne zasoby siły roboczej 	<ul style="list-style-type: none"> - możliwość eliminacji z rynku małych podmiotów gospodarczych

TURYSTYKA	
-----------	--

Mocne strony gminy	Słabe strony gminy
<ul style="list-style-type: none"> - występowanie na terenie gminy rezerwatów „Krzemionki” i „Lisiny Bodzechowskie” - występowanie na terenie gminy wielu zabytków - Występowanie na terenie gminy wielu ciekawych obiektów turystycznych - Przynależność do Lokalnej Grupy Działania „Krzemienny Krąg” 	<ul style="list-style-type: none"> - słabe zagospodarowanie terenów atrakcyjnych turystycznie - brak ośrodka informacji turystycznej - niedostateczna baza turystyczna i agroturystyczna
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - promocja walorów turystycznych gminy - możliwość korzystania z środków UE na rozwój agroturystyki - uczestnictwo w programie LEADER, który ma na celu aktywizację mieszkańców terenów wiejskich również poprzez działania związane z agroturystyką 	<ul style="list-style-type: none"> - niedocenywanie walorów turystycznych, krajobrazowych i kulturowych regionu

OCHRONA ŚRODOWISKA	
--------------------	--

Mocne strony gminy	Słabe strony gminy
<ul style="list-style-type: none"> - postępujący proces gazyfikacji wpływa na zmniejszenie niskich emisji pyłów i gazów - brak zagrożenia dla wód podziemnych - możliwość składowania odpadów na wysypisku „Janik” 	<ul style="list-style-type: none"> - znaczne zanieczyszczenie rzeki Szewnianki - niska jakość wody w studniach przydomowych - niski stopień kanalizacji

<ul style="list-style-type: none"> - Duże zasoby kopalin jak piasek czy pospółka - Wysoki stopień lesistości - Występowanie obszarów chronionych	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość korzystania z FOŚ - Możliwość korzystania z funduszy UE - Systematyczne zwiększanie lesistości	<ul style="list-style-type: none"> - powolny proces budowania oczyszczalni i kanalizacji na terenach wiejskich - degradacja środowiska poprzez rabunkową gospodarkę leśną oraz kopalinami

12. STRATEGICZNE CELE ROZWOJU

MISJA			
Systematyczne podnoszenie poziomu życia ogólnego mieszkańców gminy Bodzechów			
CEL BEZPOŚREDNI			
1. Pobudzenie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców gminy poprzez przełamywanie bariery mentalności i utrzymującej się bierności	2. Restrukturyzacja rolnictwa poprzez ograniczenie funkcji rolniczych na rzecz funkcji nierolniczych	3. Rozwój infrastruktury technicznej	4. Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju usług i małych zakładów produkcyjnych
CELE POŚREDNIE			
5. Rozwój różnych form wypoczynku	7. Ochrona środowiska naturalnego	6. Rozwój infrastruktury społecznej	
Realizacja celów bezpośrednich może być osiągnięta pod warunkiem realizacji celów pośrednich.			

Kierunek rozwoju

Cel bezpośredni: Pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców gminy poprzez przełamywanie bariery mentalności i utrzymującej się bierności			
Stworzenie własnej polityki informacyjnej służącej realizacji celów strategicznego rozwoju gminy	Nawiązanie kontaktów w polityce informacyjnej i stała współpraca z różnego rodzaju instytucjami, grupami społecznymi i pojedynczymi osobami pozostającymi poza strukturą urzędu gminy	Stworzenie w Urzędzie Gminy stanowiska ds. realizacji strategii rozwoju gminy	Opracowanie programu aktywizacji zawodowej mieszkańców gminy, szkolenia. Opracowanie projektów i programów związanych z aktywizacją społeczności lokalnej, w tym programów finansowanych ze środków Unii

Cel bezpośredni: Pobudzenie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców gminy poprzez przełamywanie bariery mentalności i utrzymującej się bierności			
			Europejskiej. Tworzenie banku informacji o możliwościach, zasadach i źródłach wspierania przedsięwzięć inwestycyjnych.

Kierunek rozwoju

Cel bezpośredni: Restrukturyzacja rolnictwa poprzez ograniczenie funkcji rolniczych na rzecz funkcji nierolniczych				
<p>miana struktury agrarnej poprzez:</p> <p>realizacja "Paktu dla wsi" i powstanie trzech grup gospodarstw: towarowe, wielozawodowe i socjalne;</p> <p>zalesianie gleb najsłabszych,</p>	<p>Zmiana struktury zasiewów poprzez:</p> <p>wzrost powierzchni, upraw ziół, owoców, warzyw ,</p> <p>produkcję ekologiczną.</p>	<p>Poprawa konkurencyjności gospodarstw poprzez:</p> <p>specjalizację produkcji, tworzenie grup producenckich.</p>	<p>Tworzenie infrastruktury skupowej i przetwórczej gospodarstw rolnych poprzez:</p> <p>uruchamianie punktów skupu, organizację przetwórstwa owoców, warzyw, runa leśnego</p>	<p>Rozwój usług na wsi: rolniczych</p> <p>gosp. domowego innych</p>

Kierunek rozwoju

Cel bezpośredni: Rozwój agroturystyki i innych form wypoczynku			
<p>Promocja walorów przyrodniczych, kulturowych</p> <p>i turystyczno-wypoczynkowych gminy.</p>	<p>Działalność szkoleniowa. Rozwój świadomości i wiedzy o agroturystyce wśród rolników i mieszkańców wsi.</p>	<p>Rozwój bazy agroturystycznej poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizację pól namiotowych - budowę domków kempingowych - rozwój bazy gastronomicznej - rozwój bazy noclegowej. 	<p>Organizacja szlaków turystycznych.</p>

Kierunek rozwoju

Cel bezpośredni: Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju usług i małych przedsiębiorstw			
Tworzenie proinwestycyjnej polityki podatkowej	Wykorzystanie własnych zasobów gminy	Tworzenie organizacji wspierających rozwój przedsiębiorczości na wsi	Działalność szkoleniowa

13. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU DO 2020 ROKU

1. Podsumowanie stanu diagnozy.

Z przedstawionej diagnozy wynika, że:

- Gmina położona jest w północno-wschodniej części województwa świętokrzyskiego, w powiecie ostrowieckim i od północy i północnego zachodu graniczy z dużym ośrodkiem miejskim Ostrowcem Świętokrzyskim, które wywiera decydujący wpływ na rozwój gminy i poziom życia jej mieszkańców.
- Gmina ma dobre połączenie komunikacyjne z takimi ośrodkami jak Skarżysko, Sandomierz, Ożarów, Kielce, Lublin, Warszawa,
- Ze względu na jakość gleb gmina ma charakter rolniczy. Rolnictwo to jest bardzo zróżnicowane, w południowo-wschodniej części gminy występują gleby dobre i bardzo dobre, natomiast w części północno-wschodniej występują gleby kompleksu żytnio-ziemniaczanego.
- Gmina posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną, w szczególności zaopatrzenie w wodę, gaz ziemny, telefony, energię elektryczną, znacznie gorzej wygląda sytuacja w drogownictwie i kanalizacji.
- Na terenie gminy nie ma niebezpieczeństwa skażenia środowiska. Gmina posiada liczne zabytki i pomniki przyrody oraz obiekty turystyczne.

Biorąc powyższe pod uwagę można stwierdzić, że gmina ma charakter gminy podmiejskiej, której zadania i funkcje wyznaczać będzie w najbliższej przyszłości miasto Ostrowiec.

Rozwój miasta będzie wpływał w decydujący sposób na rozwój gminy. Dlatego główne funkcje, jakie powinna spełniać gmina to:

- **Funkcja administracyjna** - zakłada się, że do 2020 roku gmina będzie istnieć jako jednostka administracyjna i będzie świadczyć usługi administracyjne dla jej mieszkańców.
- **Funkcja usługowa** - ze względu na bliskość dużego ośrodka miejskiego, na terenie gminy powinny być lokalizowane podmioty gospodarcze typu usługowego, świadczące usługi na rzecz mieszkańców gminy jak i na rzecz miasta, np. usługi transportowe, usługi w zakresie

mechaniki pojazdowej, w zakresie remontów i budownictwa mieszkaniowego, hurtownie, magazyny.

- **Funkcja mieszkalna** - teren gminy będzie stanowił miejsce zamieszkania dla wielu jej mieszkańców, a także dla mieszkańców miasta w postaci domków letniskowych itp.

- **Funkcja rekreacyjno-wypoczynkowa** - ze względu na bliskość miasta oraz występowania wielu obiektów turystycznych funkcja ta będzie spełniać coraz większą rolę.

- **Funkcja rolnicza** - ze względu na posiadanie znacznych ilości gleb dobrych, na tych terenach rozwijane winno być intensywne rolnictwo, a na obszarach o słabszych glebach rolnictwo ekologiczne, na obszarach o przewadze trwałych użytków zielonych produkcja mleka oraz produkcja owczarska.

2. Kierunki rozwoju gminy do 2020 roku.

Ustawa o samorządzie terytorialnym określa między innymi, że podstawowym zadaniem gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, którą tworzy ogół jej mieszkańców.

Ustalenie głównych kierunków rozwoju jest punktem wyjścia dla władz gminy do racjonalnego działania oraz uzyskania poparcia społecznego dla zadań wymagających wspólnego działania.

Ustalając główne kierunki rozwoju przyjęto następujące zasady:

- **Zasada zrównoważonego rozwoju** - w myśl której proces budowania strategii nie może ograniczać się tylko do sfery ekonomicznej. Sukcesy ekonomiczne są podstawą zadowolenia w przyszłości i historia dowodzi, że cele społeczne można w pełni realizować dopiero po fazie trwałego rozwoju ekonomicznego, nie mniej respektując w pełni znaczenie aspektów ekonomicznych, należy widzieć potrzebę równowagi między celami gospodarczymi a celami społecznymi i ekologicznymi.

- **Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich** - polega na większym niż dotychczas różnicowaniu funkcji terenów wiejskich. Rozwój wielofunkcyjny, to umiejętne wkomponowanie w wiejską przestrzeń coraz więcej nowych funkcji pozarolniczych.

Rozbudowa funkcji usługowej oraz infrastruktury umożliwi aktywizację zawodową ludności odchodzącej z gospodarstw rolnych oraz bezrobotnych.

- Aktywizacja społeczności lokalnej pobudzenie aktywności i odbudowa więzi społecznych powinny być "kołem zamachowym" napędzającym rozwój ekonomiczny i społeczny gminy.

Mając na uwadze powyższe zasady, którymi kierowano się przy opracowaniu strategii, sporządzonej diagnozy stanu, dokonanej analizy mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń, głównych funkcji jakie powinna spełniać gmina, także przy szerokiej konsultacji społecznej określono następujące kierunki rozwoju:

1. Sfera społeczna.

W tym zakresie bardzo istotnym elementem będzie stałe pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców gminy, bowiem sukces w realizacji założonych planów rozwojowych zależeć będzie zarówno od ich aktywnej postawy jak też umiejętnego współdziałania.

Pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości społeczności lokalnej zależy zarówno od polityki państwa, jak też od działań władz samorządowych gminy oraz lokalnych sił społecznych.

Od szerokiego rozpoznania sytuacji i uwarunkowań oraz umiejętności wykorzystania wsparcia wszystkich atutów aktywności społecznej, będzie zależało przyciągnięcie ludzi do działań na rzecz rozwoju własnego środowiska. Najlepsze rezultaty przynoszą te działania, które wynikają z oddolnej samoorganizacji mieszkańców gminy.

Do najważniejszych kierunków rozwoju w tej sferze należy zaliczyć:

1. Opracowanie programu aktywizacji i pobudzania przedsiębiorczości mieszkańców gminy, który obejmował będzie problematykę związaną z:

- tworzeniem organizacji społecznych i gospodarczych,
- zakładaniem własnych przedsiębiorstw,
- organizacją turystyki i agroturystyki,
- zdobywaniem nowych zawodów.

2. W zakresie rozwoju edukacji i kultury podstawowym zadaniem będzie zapewnienie dzieciom i młodzieży lepszych warunków dostępności do szkół wszystkich szczebli oraz kształcenie na coraz wyższym poziomie.

Aby te zadania wykonać niezbędne jest:

- systematyczne dostosowywanie sieci szkół podstawowych i gimnazjów do ilości dzieci w poszczególnych wsiach, uwzględniając możliwości finansowe gminy,
- budowa, modernizacja i bieżące remonty placówek oświatowych.
- systematyczne doposażanie szkół w pomoce naukowe i sprzęt komputerowy.
- systematyczne podnoszenie kwalifikacji nauczycieli. Należy dążyć do zwiększania liczby nauczycieli języków obcych.

W zakresie rozwoju kultury należy:

- wspierać rozwój ludowych zespołów artystycznych.
- przeprowadzić bieżące remonty bibliotek
- systematycznie doposażać księgozbiory bibliotek.

Ważnym zadaniem w zakresie realizacji strategii będą działania na rzecz rozwoju kultury, sportu i rekreacji. Duże znaczenie będzie miała ochrona dziedzictwa kulturowego regionu. Spełnia ono bowiem podwójną rolę: zaspokaja potrzeby duchowe ludności gminy a także ma znaczny wpływ na podniesienie atrakcyjności tego obszaru, co w kontekście rozwoju agroturystyki nabiera szczególnego znaczenia.

3. Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Działanie to będzie decydującym czynnikiem dla zmiany struktury społeczno- zawodowej ludności wiejskiej. Wiąże się to z różnego typu małymi i średnimi przedsiębiorstwami produkcyjnymi, handlowymi, usługowymi, które dadzą ludziom pracę. Stworzenie miejsc pracy poza rolnictwem jest szczególnie ważne w rejonie dużego bezrobocia jakim jest powiat ostrowiecki.

Odbudowa spółdzielczości, podmiotów prywatnych zapewniających kompleksową obsługę rozdrobnionego rolnictwa w zakresie skupu, zaopatrzenia w środki produkcji oraz usługi produkcyjne, w tym mechanizacyjne i naprawcze, a także nowoczesne usługi bytowe służące mieszkańcom wsi będzie priorytetowym kierunkiem rozwoju przedsiębiorczości w gminie.

W związku z podmiejskim charakterem gminy drugim kierunkiem rozwoju przedsiębiorczości powinno być:

- rozwój usług turystycznych i agroturystycznych,
- rozwój budownictwa turystyczno-agroturystycznego,
- rozwój hurtowni i składów magazynowych.

Dla rozwoju przedsiębiorczości kluczowe znaczenie będzie miało podjęcie następujących działań:

- rozwój różnych form kształcenia przy zaangażowaniu środków budżetowych Funduszu Pracy i samorządu gminy oraz innych instytucji pomocowych z zakresu organizacji małego biznesu,
- zintensyfikowanie przez władze samorządowe gminy działań promocyjnych dla przyciągnięcia kapitału zewnętrznego,
- uruchomienie systemu ulg i zachęt dla inwestorów podejmujących działalność na terenie gminy,

4. Znaczącym instrumentem w zakresie pobudzania aktywności przedsiębiorczości mieszkańców gminy będzie nawiązanie kontaktów i stała współpraca z różnymi instytucjami i grupami społecznymi. Stała współpraca z różnego rodzaju partnerami pozwoli stworzyć trwałe podstawy budowania skutecznej polityki informacyjnej.

6. Rozwój turystyki, sportu i rekreacji.

W zakresie rozwoju sportu główna uwaga skupiona będzie na:

- budowie boisk sportowych na terenach wiejskich,

- modernizacji stadionu,

Występowanie na terenie gminy wielu zabytków historycznych, pomników przyrody, nieskażone lasy oraz czyste powietrze stanowią doskonałe warunki do wypoczynku oraz rozwoju turystyki i rekreacji.

W celu pobudzania rozwoju turystyki i rekreacji niezbędne jest stworzenie bazy rekreacyjno-turystycznej poprzez:

- utworzenie kąpieliska na rzece Kamiennej, szlaku kajakowego, utworzenie ośrodka rekreacyjno- wypoczynkowego,
- utworzenie ośrodka terapeutycznego,
- utworzenie Muzeum Historyczno-Archeologicznego.

7. Poprawa bezpieczeństwa i ochrona zdrowia.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców gminy będą realizowane następujące przedsięwzięcia:

- organizacja cyklu spotkań policji z mieszkańcami wsi w celu zwiększenia kontaktu policji ze społeczeństwem,
- utworzenie punktu konsultacyjnego przy Urzędzie Gminy w celu walki z alkoholizmem i narkomanią,
- utworzenie ośrodka interwencji kryzysowej w celu zapewnienia bezpieczeństwa osobom i rodzinom w sytuacjach kryzysowych,
- doposażenie OSP w sprzęt przeciwpożarowy, wyposażenie w sprzęt przeciwpowodziowy,

Niezbędnymi przedsięwzięciami inwestycyjnymi, które powinny

doprowadzić do wzrostu jakości świadczeń zdrowotnych jest:

- modernizacja, remont ośrodka zdrowia,
- zakup nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej.

8. Fundusze sołeckie

Przepisy ustawy o funduszach sołeckich dają możliwość ich tworzenia. Są to pieniądze w budżecie gminy zagwarantowane dla sołectwa na wykonanie przedsięwzięć służących poprawie warunków życia mieszkańców. W ustawie o funduszu sołeckim zawarto wzór, za pomocą którego oblicza się wysokość środków przypadających na dane sołectwo. O wyodrębnieniu w budżecie gminy funduszu sołeckiego decyduje Rada Gminy. Rada Gminy podejmuje w terminie do 31 marca uchwałę, w której wyraża albo nie wyraża zgody na wyodrębnienie funduszu sołeckiego w kolejnym roku. Pomysł na utworzenie funduszu sołeckiego mogą zgłosić Radni oraz Wójt Gminy. Sołtysi i mieszkańcy sołectw, którzy chcieliby utworzenia funduszu sołeckiego powinni w tej sprawie zwracać się do Radnych Gminy lub do Wójta. Pieniądze z funduszu sołeckiego można przeznaczyć na realizację tych zadań gminy, które będą służyły poprawie życia mieszkańców danego sołectwa, a także usuwaniu skutków klęsk żywiołowych. To co dane sołectwo może faktycznie zrobić, będzie zależało od wysokości środków finansowych, które będą do jego dyspozycji. Mieszkańcy mogą również wspomóc wykonanie konkretnych zadań nad którymi głosowali, chociażby poprzez własną pracę (społeczną).

2. Rolnictwo.

Na podstawie diagnozy stanu rolnictwa, uwarunkowań przyrodniczo ekonomicznych zakłada się realizować dwa równorzędne cele strategiczne:

- restrukturyzację i modernizację rolnictwa,
- wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

Jeśli nie zostaną stworzone nowe miejsca pracy na obszarze wiejskim i szanse alternatywnego zarobkowania dla ludności rolniczej - niemożliwe będzie wprowadzenie postępu, obniżka kosztów produkcji, podniesienie jakości produktów, sprostanie wymogom konkurencji wewnętrznej i zewnętrznej. Fundamentem przekształceń rolnictwa będzie więc rozwój działalności pozarolniczej na terenach wiejskich.

Restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa.

Rolnictwo spełnia wiodącą funkcję w rozwoju gospodarki gminy i dlatego musi być, tak jak inne dziedziny, poddane głębokiej restrukturyzacji.

Zakłada się, że przemiany w rolnictwie na terenie gminy powinny iść w następujących kierunkach:

- Zmiany struktury obszarowej gospodarstw poprzez zmniejszanie liczby gospodarstw i tworzenie dużych specjalizujących się w określonej produkcji. Proces ten powinien być nasilony w południowo-zachodniej części gminy, gdzie występują gleby kompleksu pszenno-buraczanego. Biorąc pod uwagę fakt dużego rozdrobnienia gospodarstw, radykalna poprawa struktury agrarnej w przedziale czasowym - 10 lat, nie będzie możliwa. Zakłada się w tej sytuacji polaryzację gospodarstw na 3 grupy i dostosowanie skali i struktury produkcji do ich warunków i możliwości.

Pierwszą grupę stanowić będą gospodarstwa towarowe o powierzchni powyżej 5 ha, których głównym źródłem dochodu będzie skoncentrowana i specjalistyczna produkcja: zbóż, ziemniaków, trzody chlewnej, żywca wołowego, baraniego, mleka. Tym gospodarstwom należy tworzyć warunki do powiększania arealu oraz zapewnić możliwość uzyskania subwencji do postępu biologicznego i dostępności do preferencyjnych kredytów.

Drugą grupę stanowić będą gospodarstwa dwu lub wielozawodowe w przedziale 2 - 5 ha, które dochód czerpać będą z produkcji rolniczej oraz z wielu źródeł działalności pozarolniczej. W tej grupie istnieje możliwość funkcjonowania gospodarstw towarowych pod warunkiem specjalizacji, np.:

- w produkcji sadowniczej i krzewów jagodowych,
- w produkcji truskawek,
- w produkcji zielarskiej,
- w chowie drobnego inwentarza.

Produkcja ogrodnicza ma szansę spełnienia ważnej funkcji w działalności rolniczej pod warunkiem, że będzie w sposób ścisły zintegrowana z zakładami przetwórczymi i chłonnością rynku miejskiego.

Wśród tej grupy gospodarstw powinny powstawać gospodarstwa specjalizujące się w produkcji warzywniczej i ogrodniczej metodami ekologicznymi, podnoszącymi jakość i atrakcyjność wytwarzanych produktów.

Trzecia grupa - to gospodarstwa najmniejsze obszarowo, tzw. gospodarstwa socjalne, których produkcja przeznaczona jest na samozaopatrzenie, natomiast główne dochody ich właścicieli pochodzą ze źródeł pozarolniczych.

- Integracji poziomej gospodarstw, która jest sposobem na łagodzenie rynkowych skutków produkcji w gospodarstwach o małej skali i dużej niejednorodności towarów. Główną formą integracji powinny być grupy producenckie oraz spółdzielnie czy zrzeszenia rolników.

- Zalesiania odłogów i terenów nieprzydatnych do produkcji rolnej. Zakłada się, że zalesionych zostanie około 190 ha, szczególnie w części północno-wschodniej gminy, gdzie występują bardzo słabe gleby.

- Zwiększanie w strukturze upraw:

- plantacji sadowniczych i krzewów jagodowych,

- plantacji owoców miękkich,

- produkcji warzyw.

- Rozwoju bazy skupowej i przetwórczej poprzez:

- rozwój bazy przechowalniczej,

- tworzenie punktów skupu,

- tworzenie ubojni i masarni.

- Intensyfikację doradztwa dla producentów rolnych w celu zdobywania oraz zmiany kwalifikacji, która jest najtańszą formą pomocy dla rolnictwa.

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.

Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oznacza tworzenie nowych dziedzin działalności na wsi, a przede wszystkim infrastruktury, rzemiosła, usług i drobnej przedsiębiorczości oraz agroturystyki.

- Rozbudowa infrastruktury technicznej. Głównym inwestorem w realizacji tych zadań jest i pozostanie samorząd gminy przy znaczącym zaangażowaniu samej społeczności wiejskiej jak też środków budżetowych i pomocowych.

Zakłada się, że priorytetowe znaczenie mieć będzie:

- budowa, modernizacja i remonty dróg oraz ciągów pieszych,
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej,
- budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków.
- wspieranie inicjatyw proekologicznych

- Rozwój przedsiębiorczości. Ta sfera działalności szczegółowo została opisana w kierunkach przemian w sferze społecznej. Głównym inwestorem w realizacji tych zadań jest i pozostanie samorząd gminy przy znaczącym zaangażowaniu samej społeczności wiejskiej jak też środków budżetowych i pomocowych.

- Rozwój agroturystyki - to jedna z bardziej dostępnych form pozarolniczej aktywności zarobkowej mieszkańców wsi. Bazuje ona bowiem na wartościach gospodarstwa rolnego, wykorzystując zasoby mieszkaniowe, nadwyżkę siły roboczej, a także własne produkty rolne.

Uwzględniając kryterium atrakcyjności terenów wiejskich oraz dotychczasowy rozwój agroturystyki, zakłada się, że ta forma działalności będzie się rozwijać:

- w gospodarstwach mniejszych obszarowo i o glebach słabszych, tj. w rejonie północno-wschodniej części gminy,
- w gospodarstwach położonych w pobliżu zabytków historycznych i innych atrakcjach i walorach turystycznych.

Powodzenie w rozwoju agroturystyki wymaga zintensyfikowanie działań na rzecz:

- rozwoju świadomości i wiedzy o agroturystyce wśród rolników i mieszkańców wsi,
- promocji walorów przyrodniczych, wypoczynkowych gminy,
- uruchomienia systemu informacji o bazie agroturystycznej w gminie i powiecie.

3. Infrastruktura techniczna.

Rozbudowa infrastruktury technicznej leży u podstaw wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, a także poprawy cywilizacyjno-bytowych warunków życia mieszkańców gminy. Głównym inwestorem w realizacji zadań w zakresie infrastruktury będzie samorząd gminy przy aktywnym udziale mieszkańców, wykorzystujących na te cele zarówno środki własne jak też możliwe do pozyskania środki z funduszy Unii Europejskiej.

Priorytetowym zadaniem będzie budowa kanalizacji sanitarnej i modernizacja istniejącej sieci wodociągowej. Ma to szczególne znaczenie w związku z planowanym rozwojem usług, małych zakładów produkcyjnych, specjalistycznych gospodarstw rolnych czy rozwoju agroturystyki. Na dzień dzisiejszy gmina Bodzechów posiada 7.6km kanalizacji sanitarnej do której będą podłączane miejscowości Bodzechów Goździelin, Denkówek, Jędrzejów, Miłków. Wykonywane są również projekty kanalizacji sanitarnej w takich miejscowościach jak Szewna Chmielów Świrna i Jędrzejowice z podłączeniem sieci kanalizacyjnej do miasta Ostrowca. W 2006 roku zawarte zostało porozumienie pomiędzy gminami Ćmielów, Bodzechów, Kunów i Ostrowiec, którego celem będzie realizacja wspólnego projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Ostrowiec Świętokrzyski” przewidującego wykonanie kanalizacji sanitarnej w w/w miejscowościach w latach 2006-2013. Z uwagi na specyficzne położenie niektórych sołectw na terenie gminy, oraz niemożność ich podłączenia do kanalizacji gminnej, zajdzie potrzeba budowy lokalnych oczyszczalni ścieków. Z uwagi na kosztowność tego typu inwestycji, ich realizacja przebiegała będzie w dłuższym okresie czasu.

W celu uregulowania problemu zagospodarowania odpadów stałych utworzono spółkę z o.o. pod nazwą: Zakład Unieszkodliwiania Odpadów "Janik" z siedzibą w Janiku gmina Kunów z udziałem następujących gmin: Ostrowiec Świętokrzyski, Kunów, Bodzechów, Łągów, Waśniów i Wojciechowice.

Decydującą rolę w przewozach towarów oraz przemieszczaniem się mieszkańców odgrywa sieć dróg. Niestety, stan techniczny dróg, zarówno gminnych jak też powiatowych i krajowych wskazuje

na potrzebę ich modernizacji. Zatem ważnym kierunkiem inwestowania, założonym w strategii, będzie budowa i modernizacja dróg gminnych. W celu poprawy bezpieczeństwa pieszych, a w szczególności dzieci dochodzących do szkół, istnieje potrzeba budowy ciągów pieszych wzdłuż głównych dróg. Również mieszkańcy gminy w przeprowadzonym badaniu sondażowym uznali inwestycje związane z budową i modernizacją dróg za priorytetowe.

Ważnym kierunkiem w rozwoju infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich będzie budowa zbiorników małej retencji. Planuje się wybudowanie zbiorników w miejscowościach: Bodzechów, Gromadzice, Broniszowice i Chmielów. Zbiorniki te poza swoją podstawową funkcją, jaką mają do spełnienia - regulacja gospodarki wodnej oraz ochrona przeciwpożarowa - będą istotnym elementem wzbogacającym atrakcyjność gminy, głównie w aspekcie rozwoju agroturystyki.

Nie mniej ważnym kierunkiem rozwoju infrastruktury technicznej będzie w przyszłości gazociągowanie gminy, a także zmiana systemu ogrzewania wielu obiektów z paliwa stałego na gazowe.

Realizacja zadań z zakresu infrastruktury technicznej będzie finansowana ze środków własnych gminy, dotacji Wojewody Świętokrzyskiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Zasobów Wodnych, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, a także ze środków funduszy Unii Europejskiej. Biorąc pod uwagę wszystkie uwarunkowania, czas realizacji oraz wykonanie poszczególnych zadań może ulec zmianie.

Decydującym czynnikiem rozwoju i modernizacji infrastruktury na terenie gminy Bodzechów będzie ochrona środowiska naturalnego, ponieważ przyjęta w strategii zasada zrównoważonego rozwoju oznacza zachowanie równowagi między celami gospodarczymi, społecznymi i ekologicznymi. Realizacja wytyczonych Strategią Rozwoju Gminy Bodzechów kierunków

wymagać będzie od lokalnych władz samorządowych, instytucji wspomagających oraz samych mieszkańców gminy ogromnego wysiłku i zaangażowania. Bardzo ważnym elementem w tym zakresie będzie właściwe wykorzystanie powstającej szansy pozyskania środków strukturalnych pochodzących z Unii Europejskiej.

Ważnym elementem w realizacji założeń strategii będzie właściwy monitoring. Umożliwi on stwierdzenie, czy strategia jest prawidłowo realizowana a także pozwoli ocenić, czy założenia, na których oparto strategię, nie uległy zmianie. Właściwa - przeprowadzona systematycznie, oparta na rzetelnej informacji - ocena realizacji zadań zawartych w strategii, ograniczy podejmowanie decyzji intuicyjnie.

Monitoring będzie obejmował takie zagadnienia jak:

- stopień zaawansowania realizowanych inwestycji,

- ilość oddanych nowych inwestycji w gminie,
- wpływ nowych inwestycji na wzrost poziomu życia mieszkańców,
- tendencji w zatrudnieniu, zasobach siły roboczej, działań zmierzających do ograniczenia bezrobocia itp.

W celu właściwej koordynacji wyznaczonych zadań, zgodnie z założeniami priorytetowymi oraz harmonogramem ich realizacji, istnieje potrzeba wydzielenia w strukturze Urzędu Gminy stanowiska ds. realizacji strategii i promocji Gminy. Wykonanie strategii w poszczególnych jej elementach będzie systematycznie oceniać Rada Gminy na swych kolejnych posiedzeniach.